

ΕΙΚΟΝΟΦΥΛΑΚΙΟ
ΤΗΣ
ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΣΜΥΡΝΗΣ
Εικόνες που διασώζουν τη μνήμη

Τρύφωνος Τσομπάνη
Αναπληρωτού Καθηγητού Α.Π.Θ.

ΕΙΚΟΝΟΦΥΛΑΚΙΟ
ΤΗΣ
ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΣΜΥΡΝΗΣ
Εικόνες που διασώζουν τη μνήμη

Θεσσαλονίκη 2022

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ - ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

Η ενασχόλησή μου με τις εικόνες του ΕΙΚΟΝΟΦΥΛΑΚΕΙΟΥ της Ιεράς Μητροπόλεως Σμύρνης ήταν για μένα μια απρόσμενη ευλογία και χαρά, καθώς το έτος που διανύουμε είναι έτος αφιερωμένο στη ΜΝΗΜΗ ΤΗΣ ΜΙΚΡΑΣ ΑΣΙΑΣ και κυρίως στη μνήμη όλων όσοι μαρτυρικά ετελειώθησαν κατά τον Μικρασιατικό πόλεμο, με την τραγική κατάληξη της καταστροφής της Σμύρνης και της προσφυγιάς χιλιάδων ανθρώπων που αναζήτησαν νέα γη για να φυτέψουν τα όνειρά τους στην γη της Μητέρας Πατρίδας, στην Ελλάδα.

Η πρόταση, να ασχοληθώ με τις εικόνες του εικονοφυλακείου, του αγαπημένου και σεβαστού μου φίλου, πρωτοπρεσβυτέρου π. Αθανασίου Κατσιγκά, κληρικού της ιδιαιτέρας μου πατρίδας, της Ιεράς Μητροπόλεως Λαγκαδά, Λητής και Ρεντίνης, ο οποίος διακονεί στην Μητρόπολη Σμύρνης, καθώς και η ευλογία προς τούτο του ρέκτου Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Σμύρνης κ. Βαρθολομαίου, έφεραν στη μνήμη και το δικό μου χρέος απέναντι στην αγαπημένη γη της Ιωνίας, για να τιμήσω κι εγώ από πλευράς μου την ιερή της μνήμη και να προβάλλω, όσο μπορώ, τους θησαυρούς που έμειναν πίσω, για να θυμίζουν την πίστη και τον πολιτισμό των Ρωμιών της αλησμόνητης Σμύρνης και ως άλλοι φύλακες να

φυλάγουν τις καστρόπορτες της μνήμης και της ιστορίας ανοιχτές.

Είναι οι εικόνες που άφησαν πίσω οι «δεδιωγμένοι» Έλληνες, που είχαν στα σπίτια και στις εκκλησιές τους, για να επιστρέφουν νοερά και να ασπάζονται τις μορφές των αγίων που τιμούσαν και προσκυνούσαν τις μνήμες τους, ανάβοντας νοερά το καντήλι τους.

Οφείλω επομένως ευγνώμονες ευχαριστίες στον Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Σμύρνης κ. Βαρθολομαίο, αλλά και στον αγαπητό μου π. Αθανάσιο, για την τιμή και την εμπιστοσύνη να ασχοληθώ με τις εικόνες της Μητροπόλεως Σμύρνης.

Τρύφων Τσομπάνης

Εικόνες και μνήμες της Σμύρνης

Η γνωριμία μου με τις εικόνες της Σμύρνης στάθηκε αφορμή για μια αναρρίπιση της μνήμης, κι άφησε μια γεύση γλυκειά μετά από το πικρό ποτήρι της καταστροφής. Το «πλεονάκις ἐπολέμησάν με, καὶ γὰρ οὐκ ἠδυνήθησάν μοι», που λέει ο φαλμωδός, νομίζω ότι γίνεται ξεκάθαρο στην ιστορία της Σμύρνης, αφού οι άνθρωποι της προσφυγιάς και του πόνου κατάφεραν, μέσα από τη φωτιά, να σώσουν τα ιερά και τα άγια του γένους, τα σεβάσματα εικονίσματα των πατέρων τους, επιβεβαιώνοντας έτσι το ανωτέρω φαλμικό χωρίο, που υπογραμμίζει τη δύναμη της ψυχής του χριστιανού Ρωμιού.

Το πώς σώθηκαν, το πώς τις έσωσαν και το πώς συγκεντρώθηκαν τώρα είναι αποτέλεσμα της αγάπης κάποιων ανθρώπων που ένιωσαν ότι «η Σμύρνη κι αν εκάηκε κι αν γίνηκε βεράνι, η αγάπη όμως των Συμυρνιῶν πάλι την ξαναφκιάνει»!

Η παρούσα εργασία έγινε με τις ευχές και τις ευλογίες του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Σμύρνης κ. Βαρθολομαίου, ενός επισκόπου που έβαλε στόχο ζωής και διακονίας να μαζέψει τις στάχτες, να καθαρίσει τα άγια προσκυνήματα, να μαζέψει τα διασκορπισμένα πρόβατα της ποιμνης του και να ξανακουστεί στη όμορφη Σμύρνη το: «Εὐλογημένη ἡ βασιλεία τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος».

Είναι αυτονόητο ότι μετά την καταστροφή του 1922 έσβησε κάθε δραστηριότητα και κάθε ελπίδα λειτουργικής ζωής. Όμως αυτό κράτησε για λίγο, γιατί σε λίγα χρόνια άρχισε να βλασταίνει ξανά η ελπίδα και να ζωντανεύει η αγάπη για την πολύπαθη Σμύρνη. Μόλις εννιά (9) χρόνια μετά εμφανίστηκε ο πρώτος κληρικός που αναλαμβάνει να αναστήσει τα όνειρα.

Εφημέριοι Σμύρνης μετά την καταστροφή

Από το έτος 1931 μέχρι πριν από τον Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο, έρχεται στη Σμύρνη ο ιερέυς Γεώργιος Γροπέτης. Αναδιοργανώνει την Ενορία, συγκεντρώνει τα βιβλία και τα εκκλησιαστικά σκεύη. Εφοδιάζει την Ενορία με τα αναγκαία ληξιαρχικά βιβλία, Κώδικες Βαπτίσεων, Γάμων και Κηδειών. Το έτος 1932 τελεί για πρώτη φορά την θεία Λειτουργία (Χριστούγεννα και Θεοφάνεια) σε ευκτήριο οίκο. Στην συνέχεια οι θείες Λειτουργίες τελούνται στο παρεκκλήσιο του Αγγλικανικού ναού. Οργανώνει την Κοινότητα, συγκεντρώνει τους Ορθόδοξους ομογενείς, όσους απέμειναν για να φυλάγουν Θερμοπύλες και ιδρύει Κατηχητικό σχολείο.

Από το έτος 1951 μέχρι το 1952 δραστηριοποιείται ο Αρχιμ. Δοσίθεος Κλάδης. Επέτυχε την χορηγηση αδειας από τις τουρκικές αρχές για την δημιουργία Ορθόδοξης Εκκλησίας. Το έτος 1951 διορίζεται ως Ιερατικώς Προϊστάμενος της Ορθοδόξου Κοινότητος Σμύρνης, ο Αρχιμ. Δοσίθεος Κλάδης, ο οποίος ενημερώνει τον Οικουμενικό Πατριάρχη Αθηνάγορα ότι: «Κατόπιν ενεργειών του εν Σμύρνη Β. Προξενείου, η σεβαστή Τουρκική Κυβέρνησις

εχορήγησε την άδειαν προς ίδρυσιν Ορθοδόξου Εκκλησίας εν Σμύρνη και ο Γενικός Πρόξενος Αλέξανδρος Κ. Αργυρόπουλος προέβη εις την ενοικίασιν δι' ενενήκοντα εννέα έτη την Εκκλησία των Ολλανδών διαμαρτυρομένων, της οποίας η επισκευή ξεκίνησε ήδη και θα περατωθεί κατά τα μέσα του μηνός Σεπτεμβρίου και αιτουμένου την διενέργειαν των δεόντων προς καθαγίασιν του Ι. Ναού». Τα εγκαίνια του Ιερού τούτου Ναού ετέλεσθησαν την 7ην Οκτωβρίου 1951 υπό του επί τούτω αποσταλέντος υπό του Οικουμενικού Πατριαρχείου Μητροπολίτου Δέρκων Ιακώβου.

Από το έτος 1952 μέχρι τό 1955 δραστηριοποιήθηκε ο ιερεύς Τιμόθεος Αργουδάρης. Επί των ημερών του ανακαινίσθηκε εκ νέου ο ιερός αυτός Ναός από τις προξενηθείσες ζημιές. Τα γεγονότα της 6/7ης Σεπτεμβρίου 1955 έπληξαν και την Ορθόδοξη Παροικία της Σμύρνης, κατάσταση την οποίαν διεκτραγωδεί ο π. Τιμόθεος διά του από 17ης Σεπτεμβρίου 1955 γράμματος αυτού προς τον Πατριάρχην Αθηναγόραν, αναφέρεται στις προξενηθείσες ζημιές στον Κοινοτικό Ναό και ενημερώνει ότι προσωρινώς τελεί την θείαν Λειτουργίαν στον Αγγλικανικό Ναό.

Από το έτος 2013 μέχρι το 2016 η κατάσταση αλλάζει. Ο Αρχιμανδρίτης π. Κύριλλος Συκής, κληρικός της Μητροπόλεως Μυτιλήνης, και νυν Μητροπολίτης Ίμβρου και Τενέδου, έρχεται στη Σμύρνη με τις ευλογίες του Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου και ξαναζωντανεύει ποιμαντικά και λειτουργικά τα όνειρα και τις ελπίδες του Γένους των Ρωμιών. Ένας νέος άνεμος ελπίδας πνέει πλέον στη Σμύρνη που ανοίγει τα πανιά πολλών ελληνικών πλοίων

που μεταφέρουν προσκυνητές στα άγια και μαρτυρικά χώματα της πατρώας γης.

Την 29ην Αυγούστου 2016 ανοίγει μία νέα σελίδα της ιστορίας της Αποστολικής Εκκλησίας της Σμύρνης, διά της εκλογής, χάριτι θεία και ελέει Θεού, αλλά και διά της επινεύσεως και εισηγήσεως του Οικουμενικού Πατριάρχου, και ψήφου υπό της Αγίας και Ιεράς Συνόδου, ως Μητροπολίτου Σμύρνης, του κ. Βαρθολομαίου Σαμαρά, διαδόχου αξίων και ιερών μορφών, εν μαρτυρία και μαρτυρίοις τιμησάντων το Ιερόν Ορθόδοξον Ράσον και διακονησάντων πιστώσ και θεαρέστως τον ιερότατο Θεσμό της Εκκλησίας και του Γένους.

Από το έτος 2016 ο Πρωτ. Άθανάσιος Κατζιγκᾶς, κληρικός της Ιεράς Μητροπόλεως Λαγκαδά, Λητής και Ρεντίνης, με την έγκριση και τις ευλογίες του μακαριστού πλέον Μητροπολίτου Λαγκαδά κυρού Ιωάννου, αποσπάται στην Σμύρνη για την ενίσχυση της δράσης της ιεράς Μητροπόλεως και την διακονία στο λειτουργικό της έργο. Ο π. Αθανάσιος, με τις ευλογίες του Μητροπολίτου Σμύρνης κ. Βαρθολομαίου, αναλαμβάνει το ζωντάνεμα της λειτουργικής ζωής και μετά από πρότασή του αναλαμβάνει να συγκεντρώσει ό,τι η πίστη και η αγάπη των ανθρώπων διέσωσε από τη φωτιά και την καταστροφή.

Αρκετές εικόνες μετά την καταστροφή περισώθηκαν ή παραδόθηκαν στο Ελληνικό Προξενείο της Σμύρνης, ή άλλες πάλι εικόνες παραδόθηκαν στη Μητρόπολη με σκοπό την καταγραφή και τη συντήρησή τους.

Έτσι συγκεντρώθηκε ένας αριθμός περίπου 43 εικόνων από το 1813 και εξής έως της σήμερα. Βέβαια κάποιες εικόνες ανυπόγραφες και αχρονολόγητες θα μπο-

ρούσαν άνετα να τοποθετηθούν στο κλίμα της εποχής του 1780 και μετά.

Πρόκειται βασικά για εικόνες του 18ου αιώνα έως και το 1922 και 5 εικόνες με χρονολόγηση μετά την καταστροφή, που σημαίνει ότι οι εναπομείναντες Ρωμιοί της Σμύρνης δεν έχασαν την επαφή με την εκκλησία και τη σχέση τους με τα εικονίσματα.

Βέβαια πρέπει να πούμε ότι πολλοί πρόσφυγες, μετά την καταστροφή και την έλευσή τους στη Ελλάδα, μετέφεραν τα ιερά οικογενειακά τους κειμήλια στη νέα πατρίδα τους και κάποιες από αυτές τις εικόνες βρέθηκαν στο βυζαντινό μουσείο Αθηνών, όπου έτυχαν και της τιμής της εκθέσεώς τους σε «Ειδική έκθεση κειμηλίων των προσφύγων - Βυζαντινό Μουσείο Αθηνών. 1982».

Η ζωγραφική και ιδιαίτερα η αγιογραφία στη Σμύρνη και γενικά στη Μικρά Ασία από τον 18ο αιώνα και κατά τη διάρκεια του 19ου-20ού αιώνα παρουσιάζει κοινά χαρακτηριστικά με τη ζωγραφική των υπόλοιπων Βαλκανίων, που εμφανίζεται κυρίως με τη χρήση φωτεινότερων και πιο λαμπερών χρωματισμών, φυσιοκρατικές απεικονίσεις και έντονη επίδραση από τη Δύση, που οφείλεται στη χρήση δυτικών χαρακτηριστικών που είχαν διασκορπιστεί σε όλο τον χριστιανικό κόσμο με στόχο την δημιουργία μιας νέας αισθητικής αντίληψης για την εικονογραφία και κυρίως την επιβολή της δυτικής φυσιοκρατικής ζωγραφικής αντίληψης.

Η επιβολή στο αισθητήριο και την αισθητική ενός λαού είναι απαρχή μιας διαδικασίας αποξένωσης από τις ρίζες και αποτελεί μία ακόμα μορφή προσηλυτισμού.

Από δυτικά χαρακτηριστικά είναι επηρεασμένη και η εικόνα του αρχιερέως Χριστού επί χερουβικού θρόνου, του Χριστού σε μετάλλιο, της Βαπτίσεως, του αγίου Γεωργίου, της Παναγίας Παντοβασίλεισσης, του αγίου Πέτρου, της αγίας Αικατερίνης, των αγίων Δημητρίου και Γεωργίου, των αγ. Μαρίνης και Παρασκευής και άλλες, ενώ μια άλλη ομάδα εικόνων φανερώνει την επίδραση της τέχνης του μπαρόκ και της νεοαναγεννησιακής ζωγραφικής της Ναζαρινής ζωγραφικής, όπου επιδιώκεται μια μεγαλύτερη φυσιοκρατική απεικόνιση των μορφών και βέβαια απομάκρυνση από τα στερεότυπα πρότυπα της βυζαντινής τέχνης. Μορφές ροδαλές με ισοζυγισμένες αναλογίες, αρχιτεκτονική προοπτική, λαμπερά χρώματα και δευτερεύοντα στοιχεία, όπως έπιπλα, θρόνοι κ.λπ. που διαμορφώνουν με την έντονη χρυσοκονδυλιά ένα νέου τύπου μπαρόκ.

Η χαλάρωση της καταπίεσης της Υψηλής Πύλης (1774-1920) έναντι των υπόδουλων χριστιανικών λαών της αυτοκρατορίας, η οποία επήλθε μετά τη συνθήκη Κουτσιούκ-Καϊναρτζή, είχε θετικό αντίκτυπο και στους Έλληνες της Μικράς Ασίας. Αρχικά στις παράλιες περιοχές με τις πυκνότερες εμπορικές επαφές με τη Δύση και αργότερα στο εσωτερικό της Μικράς Ασίας, όπου αρχίζουν να διεισδύουν στη τέχνη στοιχεία του μπαρόκ και του ροκοκό, που την εμπλουτίζουν και την εκδυτικοποιούν, δημιουργώντας το λεγόμενο ανατολικό μπαρόκ, που έχει ως βασικά του στοιχεία περίτεχνα πλαίσια με ανθικούς διακόσμους και καμπύλες. Ένας εορταστικός χαρακτήρας, ο οποίος στο επίπεδο της λαϊκής τέχνης χρησιμοποιεί

εί αντιμαχόμενους ζωηρούς χρωματισμούς, χρήση ανθέων, όπως τουλίπες, γαρύφαλλα, γιρλάντες, γεμίζουν κάθε άδειο σημείο της σύνθεσης από φόβο του κενού.

Αυτό οφείλεται στο γεγονός της επίδρασης άλλων κα-ταξιωμένων ζωγράφων και στο ότι την ίδια εποχή δρούσε στην Κύπρο και στην Κρήτη ο μεγάλος Κρητικός ζωγράφος Ιωάννης Κορνάρου που είχε εκτοπίσει, με τις άρτιες συνθέσεις του, ακόμα και τη ζωγραφική παραγωγή της Κυπριακής Σχολής του Αγίου Ηρακλειδίου.

«Ανάλογη τεχνοτροπία με εκείνη του Κορνάρου εντο-πίζεται και στην καλλιτεχνική παραγωγή της Μικρασίας, όπως λ.χ του ζωγράφου Λαμπρινού Σμυρναίου, ο οποί-ος υπογράφει το 1815 το κάλυμμα λειψανοθήκης με τον άγιο Χριστόδουλο, τον άγιο Ιωάννη το Θεολόγο και τον Πρόχορο, από το ναό της Παναγίας Χρυσελευούσας στην Έμπα και σήμερα στο Βυζαντινό Μουσείο της Πάφου. Ανάλογης τεχνοτροπίας με του Λαμπρινού, είναι και ει-κόνες που βλέπουμε στη συλλογή μας και διαπιστώνεται εύκολα η αλληλεπίδραση των ζωγραφικών τάσεων και η καταξίωση κάποιων νέων αισθητικών προτάσεων».

«Κατά το διάστημα, από τον 17ο αιώνα μέχρι και τον 18ο, η έλλειψη ντόπιων ζωγράφων και κέντρων αγιογρα-φίας διακρίνει τόσο τη Λέσβο, όσο και την Μικρά Ασία. Ας σημειωθεί ότι κατά την μετά την Άλωση περίοδο και έως περίπου το 1700, ενώ είναι γνωστοί περισσότεροι από 1000 ζωγράφοι, δεν έχουν εντοπισθεί επώνυμοι ζω-γράφοι από τη Λέσβο και την απέναντι Μικρασιατική παραλία. Μετά το 1700 και έως τις πρώτες δεκαετίες του 19ου αιώνα, όταν σε όλον τον ελληνικό χώρο ο αριθ-

μός των γνωστών σε μας επώνυμων ζωγράφων ξεπερνά τους 1000, έχουμε ελάχιστα ονόματα ζωγράφων από τη Μυτιλήνη σε αντίθεση με τη Χίο- και λίγο περισσότερα από τη Μικρά Ασία».

Στην περιοχή της Μικράς Ασίας, η έλλειψη σημαντικών εργαστηρίων αγιογραφίας κατά τον 17ο αιώνα μας γίνεται γνωστή και από φιλολογικές πηγές, όπως η επιστολή του Παρθενίου Σμύρνης το 1712 προς τον πατριάρχη Ιεροσολύμων Χρύσανθο Νοταρά. Από την επιστολή μαθαίνουμε ότι ο Μητροπολίτης Σμύρνης είχε ζητήσει από τον Ιεροσολύμων, που διέμενε στην Αδριανούπολη, να του υποδείξει ζωγράφο για την μητροπολιτική του περιφέρεια. Η πρόταση του Χρύσανθου ήταν για κάποιο περιφερόμενο συνεργείο που είχε εργασθεί στην Αδριανούπολη, όμως δεν βρήκε σύμφωνους τους επιτρόπους του ναού της Σμύρνης. Η φήμη ότι η εργασία των εν λόγω ζωγράφων δεν ήταν ικανοποιητική ακύρωσε την συνεργασία. Από το κείμενο συνάγεται ότι ανώτατοι κληρικοί και επίτροποι, στις κεντρικότερες και μεγαλύτερες πολιτείες δίπλα στην Πόλη, πασχίζουν να βρουν στις αρχές του 18ου αιώνα έναν αξιόλογο ντόπιο ζωγράφο.

Αναμφίβολα η Μικρά Ασία και ιδιαίτερα η Σμύρνη είχε επαφή και με την Κωνσταντινούπολη, το Άγιο Όρος, την Κρήτη, την Κύπρο, την Λέσβο, την Χίο, όπου τα καλλιτεχνικά τους εργαστήρια δέχονταν παραγγελίες από την Σμύρνη. Κάποιες εικόνες βλέπουμε ότι έγιναν από Χιώτικα μοναστηριακά εργαστήρια και μερικές φέρουν υπογραφές από, πιθανόν, ντόπιους αγιογράφους. Οι εικόνες που κινούνται στο πλαίσιο της μεταβυζαντινής λαϊκότροπης ζωγραφικής θεωρούμε ότι έγιναν από μο-

ναστηριακά Μικρασιατικά εργαστήρια της περιοχής της Χίου ή και του Αγίου Όρους. Οι καθαρά δυτικότερες αισθητικά εικόνες είναι πιθανό να έγιναν από ντόπιους ζωγράφους της δυτικής ζωγραφικής αντίληψης, οι οποίοι επιβίωναν ζωγραφίζοντας παραγγελίες για ιδιώτες ή εκκλησίες.

Στη συλλογή της Σμύρνης δεν θα βρούμε εικόνες μεγάλων διαστάσεων, πέρα από 3-4, οι περισσότερες δε έχουν διαστάσεις εικόνων προσκυνηταρίων και κάποιες μικρότερων διαστάσεων, που πιθανολογούμε ότι ήταν εικόνες οικογενειακά κειμήλια.

Αναφορικά με τα ονόματα των ζωγράφων, που έδρασαν στη Σμύρνη και εμπλούτισαν τη σημερινή συλλογή της Μητροπόλεως Σμύρνης, πρέπει να πούμε ότι από τα ανυπόγραφα έργα εικάζουμε ότι κάποια έργα έγιναν σε μοναχικά εργαστήρια του Αγίου Όρους ή της ευρύτερης περιοχής των μικρασιατικών παραλίων. Αναφέρονται λοιπόν σε ανυπόγραφα έργα τα ονόματα των ζωγράφων: του ιερομονάχου Ανθίμου από τα Βουρλά (1901), του ιερέως Σωκράτη (1910), το εργαστήριο της Σκήτης του αγίου Μάρκου στη Χίο (1897), του Μιχαήλ Σεργίου (1895), του Δ. Φραντζόπουλου (1921) και μία υπογραφή με τα αρχικά KBZ.

Σε κάποιες εικόνες υπάρχουν αφιερωματικές επιγραφές των χορηγών. Η παλαιότερη σωζόμενη εικόνα της Συλλογής αυτής είναι μία εικόνα του Αγ. Δημητρίου του 1813. Ακολουθούν εικόνες του 1860 και μετά, ως το 1921. Στη συνέχεια υπάρχουν στη Συλλογή 4 εικόνες με χρονολόγηση 1947, 1959, 1955 και 1954. Προφανώς ανήκουν στις εικόνες που έφτασαν στη Σμύρνη κατά την

δεύτερη φάση της ανασύστασης της εκκλησιαστικής ζωής της. Υπάρχουν και τρεις εικόνες πολύ πρόσφατες που δωρήθηκαν στην εκκλησία από προσκυνητές ή κατοίκους της Σμύρνης, όπως η εικόνα του αγίου Ιωάννου του Θεολόγου, που δωρήθηκε προφανώς από Ρώσο πιστό, αφού φέρει ρωσική επιγραφή.

Θαυμάζοντας κανείς αυτή τη Συλλογή των εικόνων δεν μπορεί παρά να ψάλλει με τον προφητάνακτα: «Σύ, Κύριε, φυλάξαις ἡμᾶς καὶ διατηρήσαις ἡμᾶς ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης καὶ εἰς τὸν αἰῶνα, κύκλω οἱ ἄσεβεις περιπατοῦσι. Κατὰ τὸ ὕψος σου ἐπολυώρησας τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων!»! Μέσα από τη φωτιά, μέσα από τη στάχτη, μέσα από το δάκρυ και τον πόνο της προσφυγιάς, τα ιερά αυτά σεβάσματα της Σμύρνης έρχονται να δείξουν ότι ο ελπίζων επί τον Κύριον «οὐ καταισχυνθείη εἰς τὸν αἰῶνα», γιατί έρχεται η αγάπη του Θεού ως βάλσαμο στις καρδιές τους και απαλύνει τον πόνο και σκουπίζει το δάκρυ του ξεριζωμού. Οι εικόνες αυτές αντιστάθηκαν στην προσφυγιά και έμειναν δεμένες με τις ρίζες της πίστης και της φυλής, για να σηματοδοτούν τον ιερό σύνδεσμο πίστης και πατρίδας.

Ευχαριστώ από καρδιάς τον Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Σμύρνης κ Βαρθολομαίο, για την τιμή να ασχοληθώ με το ΕΙΚΟΝΟΦΥΛΑΚΙΟ της Μητροπόλεως Σμύρνης, και εύχομαι ο Κύριος να του δίνει τη δύναμη των αγίων προκατόχων του, για να συνεχίσει το έργο του στη μαρτυρική και αγαπημένη Σμύρνη.

Τρύφων Τσομπάνης

Αναπληρωτής Καθηγητής Θεολογικής Σχολής Α.Π.Θ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Μ. ΓΑΒΡΙΛΗ, *Ειδική έκθεση κειμηλίων προσφύγων*, Αθήνα 1982.
2. Ε. ΔΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ, *Δρόμοι της θρησκευτικής ζωγραφικής στο βορειονατολικό Αιγαίο (17ος-18ος αι.)*.
3. Ι. ΗΛΙΑΔΗ, *Η μεταβυζαντινή ζωγραφική στη Μικρά Ασία. Μια προσπάθεια κατανόησης του μεγέθους της πολιτιστικής κληρονομιάς της, της ιδιομορφίας της και των καλλιτεχνικών της τάσεων μέσα από το υλικό που διασώθηκε*, στο <https://oupantos.blogspot.com>
4. ΙΑΚΩΒΟΥ ΚΛΕΟΜΒΡΟΤΟΥ (Μητροπολίτου Μυτιλήνης), *Mytilena Sacra*, τ. Β', Θεσσαλονίκη 1974.
5. Κ. ΚΟΚΚΙΝΟΦΤΑΣ, Τα μετόχια της μονής Κύκκου στη Μ. Ασία και στον Πόντο, *Ενατενίσεις* 12, (2010).
6. Μ. ΧΑΤΖΗΔΑΚΗ, *Έλληνες ζωγράφοι μετά την Άλωση*, τ. 1, Αθήνα 1987.
7. Ι. ΧΑΣΙΩΤΗ, *Μεταξύ οθωμανικής κυριαρχίας και ευρωπαϊκής πρόκλησης. Ο Ελληνικός κόσμος στα χρόνια της τουρκοκρατίας*, Θεσσαλονίκη 2001.

1.

Στοιχεία αναγνώρισης

Όνομασία αντικειμένου:

ΕΙΚΟΝΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

Διαστάσεις αντικειμένου: 0,34 x 0,49

Περιγραφή θέματος: Ο άγιος ιστορείται στον γνωστό τύπο έφιππου στρατιωτικού αγίου με πλήρη στρατιωτική εξάρτηση, καλπάζων πάνω στο άλογό του και χτυπώντας με το δόρυ του τον άρχοντα των Βουλγάρων, τον γνωστό Σκυλογιάννη, ο οποίος βρίσκεται πεσμένος κάτω ψυχορραγώντας. Πάνω ακριβώς από τον άγιο ιστορείται άγγελος ο οποίος και στεφανώνει τον μεγαλομάρτυρα του Χριστού, ενώ στο άνω αριστερό άκρο της εικόνας μέσα σε νέφος ιστορείται ο Κύριος, ο οποίος ευλογεί τον άγιο.

Πίσω ζωγραφίζεται η Θεσσαλονίκη και η οροσειρά έξω των τειχών της πόλεως, στην οποία κατά την παράδοση εξελίχθηκε το γεγονός της εκδίωξης των Βουλγάρων και της απελευθέρωσης της πόλεως από την βουλγαρική πολιορκία.

Αισθητικά η εικόνα ανήκει στην κατηγορία των μεταβυζαντινών εικόνων, με καλό πλάσιμο των μορφών και λαϊκότροπα στοιχεία.

Σώζεται η αφιερωματική επιγραφή, που καταγράφει τα ονόματα των δωρητών: «Δέησις τῶν δούλων τοῦ Θεοῦ Δημητρίου καὶ Ἑλένης καὶ τῶν τέκνων. 1813».

Χρονολογία: 1813.

Όνομα ζωγράφου: Άγνωστος.

Προέλευση: Εικονοφυλάκιο Σμύρνης.

Γενικές παρατηρήσεις: Χρειάζεται συντήρηση και καθαρισμός.

1. Ο ΑΓΙΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

Αριθμός εισαγωγής: 23/21

Είδος αντικειμένου: Φορητή εικόνα του Αγίου Δημητρίου

2.

Στοιχεία αναγνώρισης**Ονομασία αντικειμένου: Ο ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ****Διαστάσεις αντικειμένου: 0,32 x 0,47**

Περιγραφή θέματος: Πρόκειται για μια ενδιαφέρουσα και περίτεχνη εικόνα που αποτυπώνει το ζωγραφικό κλίμα της εποχής της (1860). Το θέμα του Ευαγγελισμού έχει διάφορες εικαστικές εκφάνσεις. Εδώ ο ζωγράφος προβάλλει κυρίαρχα την μορφή του Θεού Πατέρα, ο οποίος εικονίζεται μέσα σε σύννεφα που καλύπτουν σχεδόν τη μισή εικόνα, θέλοντας έτσι να δείξει την ουσιαστική συνέργεια του ουρανού στον Ευαγγελισμό της Θεοτόκου. Μια δέσμη φωτός, μέσα στην οποία ιστορείται το άγιο Πνεύμα υπό μορφή περιστεράς, κατέρχεται πάνω στην Παναγία, η οποία κάθεται πάνω σε θρόνι και έχει μπροστά της τραπέζι πάνω στο οποίο υπάρχει ανοιχτό βιβλίο, που γράφει: «Ίδου ἡ δούλη Κυρίου...». Μέσα σε σύννεφο βρίσκεται και ο Άγγελος, που φέρνει το μήνυμα του ουρανού δείχνοντας τον ανοιγμένο ουρανό. Το όλο θέμα περιβάλλεται από περίτεχνη ζωγραφική κορνίζα που συνδέει το έργο με την τέχνη του μπαρόκ. Εικαστικά και αισθητικά θα λέγαμε ότι έχουμε μια εικόνα που συγκεντρώνει τα στοιχεία και τις καλλιτεχνικές αναζητήσεις της εποχής του 19ου αιώνα. Κυρίαρχο στοιχείο επίσης είναι η τεχνική της χρυσοκονδυλιάς, που προσφέρει φωτισμό στην όλη παράσταση.

Υπογραφή του εργαστηρίου ή του ζωγράφου δεν υπάρχει πέρα από μία σημείωση χρονολογική: «1860 Νοεμβρίου 10».

Χρονολογία: 10/11/1860.

Όνομα ζωγράφου: Άγνωστος.

Προέλευση: Εικονοφυλάκιο Σμύρνης.

Γενικές παρατηρήσεις: Κατάσταση της εικόνας καλή.

2. Ο ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ

Αριθμός εισαγωγής: 32/21

Είδος αντικειμένου: Φορητή εικόνα του Ευαγγελισμού

3.

Στοιχεία αναγνώρισης

Όνομασία αντικειμένου: ΕΙΚΟΝΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ

Διαστάσεις αντικειμένου: 0,35 x 0,47

Περιγραφή θέματος: Η εικόνα ιστορείται στον γνωστό τύπο του καβαλάρη αγίου, κατά την γνωστή απεικόνιση που εξελίχθηκε στην μεταβυζαντινή περίοδο. Ο άγιος εικονίζεται ως καβαλάρης με στρατιωτική πανοπλία και δόρυ στο χέρι που σκοτώνει τον δράκοντα, σύμφωνα με τη συναξαριακή αφήγηση. Στο άνω δεξιό μέρος της εικόνας εικονίζεται άνω σε νέφος ο Χριστός ευλογώντας τον μεγαλομάρτυρα. Πίσω από τον άγιο και πάνω στο άλογο εικονίζεται μία νεανική μορφή, ενώ κάτω δίπλα στον δράκοντα η κόρη που διά του θαύματος σώθηκε. Ακόμα, ιστορείται πύργος αρχοντικός, πάνω στον οποίο στέκουν ένα ζεύγος και παρακολουθούν τα γινόμενα, ενώ ο άνδρας κρατά δύο κλειδιά, τα οποία προσφέρει στον άγιο Γεώργιο. Η εικόνα φέρει επίσης ζωγραφισμένη κορνίζα και η επιγραφή ΑΓΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ είναι γραμμένη με καλλιγραφικά στοιχεία.

Στο κάτω αριστερό μέρος της εικόνας υπάρχει μία ακόμα επιγραφή που λέει: «έτος 1861 Φεβρουαρίου 20».

Χρονολογία: 20/2/1861.

Όνομα ζωγράφου: Άγνωστος.

Προέλευση: Εικονοφυλάκιο Σμύρνης.

Γενικές παρατηρήσεις: Η κατάσταση της εικόνας καλή, όμως απαιτείται συντήρηση και καθαρισμός.

3. Ο ΑΓΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Αριθμός εισαγωγής: 24/21

Είδος αντικειμένου: Φορητή εικόνα του Αγίου Γεωργίου

4.

Στοιχεία αναγνώρισης

Όνομασία αντικειμένου: ΑΓΙΟΣ ΜΕΡΚΟΥΡΙΟΣ

Διαστάσεις αντικειμένου: 0,28 x 0,42

Περιγραφή θέματος: Ο άγιος Μερκούριος ιστορείται με στρατιωτική αμφίεση και περικεφαλαία, κρατώντας δόρυ με το οποίο χτυπά τον Ιουλιανό τον Παραβάτη και γκρεμίζει τον ναό των ειδώλων. Ο άγιος Μερκούριος φορεί θώρακα και περικνημίδες, στο αριστερό χέρι φέρει τόξο, ενώ το αριστερό είναι ανασηκωμένο με το δόρυ που χτυπά τον εθνικόφρονα ειδωλολάτρη βασιλέα. Στο άνω μέρος της εικόνας αναγράφεται σε ημικατεστραμμένο μέρος το όνομα του αγίου Μερκουρίου, ενώ πάνω από τον Ιουλιανό που είναι ριγμένος κάτω υπάρχει η επιγραφή: «Ίουλιανός ό Παραβάτης». Ανάμεσα στα πόδια δε του αγίου ο ζωγράφος δεν παραλείπει να καταγράψει την χρονολογία κατασκευής της εικόνας που είναι το 1867.

Χρονολογία: 1867.

Όνομα ζωγράφου: Άγνωστος.

Προέλευση: Εικονοφυλάκιο Σμύρνης.

Γενικές παρατηρήσεις: Η εικόνα χρήζει συντηρήσεως και καθαρισμού.

4. Ο ΑΓΙΟΣ ΜΕΡΚΟΥΡΙΟΣ

Αριθμός εισαγωγής: 41/21

Είδος αντικειμένου: Φορητή εικόνα Αγίου Μερκουρίου

5.

Στοιχεία αναγνώρισης

Όνομασία αντικειμένου: Ο ΑΓΙΟΣ ΕΥΘΥΜΙΟΣ

Διαστάσεις αντικειμένου: 0,22 x 0,30

Περιγραφή θέματος: Ο άγιος ιστορείται ολόσωμος μέσα σε φυσικό περιβάλλον, καθώς και δίπλα σε κτηριακό μοναστηριακό συγκρότημα, που σηματοδοτεί την μοναχική καταγωγή του αγίου. Φορεί τα μοναχικά ενδύματα με σχήμα, κρατάει στο δεξί χέρι του τον σταυρό και στο αριστερό την γεροντική μοναχική ράβδο. Ζωγραφίζεται κατά την παράδοση, γέρων, φαλακρίζων και μακρυγένης. Στο άνω αριστερά μέρος υπάρχει ένα νέφος μέσα από το οποίο ξεπροβάλλει ο οφθαλμός του Θεού και μία δέσμη από ακτίνες, ως ήλιος, λούζει την μορφή του αγίου.

Στο κάτω δεξιά μέρος της εικόνας υπάρχει επιγραφή που δηλώνει τα στοιχεία του δωρητού και λέει: «Δέησις τῆς δούλης τοῦ Θεοῦ, Παρασκευῆς καὶ τῶν τέκνων. 1877 Φεβρουαρίου 15».

Χρονολογία: 15/2/1877.

Όνομα ζωγράφου: Άγνωστος.

Προέλευση: Εικονοφυλάκιο Σμύρνης.

Γενικές παρατηρήσεις: Η εικόνα χρήζει συντήρησης και καθαρισμού.

Ο ΑΓΙΟΣ ΕΥΘΥΜΙΟΣ

Αριθμός εισαγωγής: 40/21

Είδος αντικειμένου: Φορητή εικόνα Αγίου Ευθυμίου

6.

Στοιχεία αναγνώρισης

Όνομασία αντικειμένου: Η ΔΕΗΣΗ - ΤΡΙΜΟΡΦΟ

Διαστάσεις αντικειμένου: 0,33 x 0,46

Περιγραφή θέματος: Η εικόνα ανήκει στις εικόνες που θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν ως Η ΔΕΗΣΙΣ, εξαιτίας του γεγονότος ότι ιστορείται ο Χριστός, ενώ δίπλα του σε στάση δεήσεως εικονίζονται η Θεοτόκος και ο άγιος Πρόδρομος.

Η εικόνα χωρίζεται σε δύο ισομερή επίπεδα. Στο επάνω μέρος ιστορείται ο Χριστός με την Παναγία και τον Πρόδρομο, ενώ στο κάτω μέρος εικονίζονται ο άγιος Νικόλαος, ο άγιος Δημήτριος και ο άγιος Γεώργιος.

Η εικόνα είναι δουλεμένη με χρυσοκοντυλιά και σε χρυσό κάμπο. Ο Χριστός στο κέντρο κρατά το ευαγγέλιο που γράφει «ἐγὼ εἶμι τὸ φῶς τοῦ κόσμου...», δίπλα του δε σεβίζουν η Θεοτόκος και ο άγιος Πρόδρομος. Κάτω εικονίζονται ο άγιος Νικόλαος με πλήρη αρχιερατική αμφίεση κρατώντας το Ευαγγέλιο, και δίπλα του ιστορούνται οι άγιοι Δημήτριος και Γεώργιος με πλήρη στρατιωτική εξάρτηση. Τα φωτοστέφανα όλων των μορφών είναι καμωμένα με τσουκάνι. Από την τεχνοτροπία και τα γράμματα θα εντάσσαμε το έργο στην περίοδο του 1780-1820.

Χρονολογία: Χωρίς χρονολόγηση, όμως μπορούμε να την τοποθετήσουμε περί το 1780-1820.

Όνομα ζωγράφου: Άγνωστος.

Προέλευση: Εικονοφυλάκιο Σμύρνης.

Γενικές παρατηρήσεις: Η κατάσταση της εικόνας σχετικά καλή.

**6. Ο ΧΡΙΣΤΟΣ - Η ΠΑΝΑΓΙΑ -
Ο ΑΓΙΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ Ο ΠΡΟΔΡΟΜΟΣ**

Αριθμός εισαγωγής: 3/21

Είδος αντικειμένου: Φορητή εικόνα της Δεήσεως-Τρίμορφο

7.

Στοιχεία αναγνώρισης**Όνομασία αντικειμένου:****EIKONA THΣ AGIAS ANASTASIAS, ΦΑΡΜΑΚΟΛΥΤΡΙΑΣ****Διαστάσεις αντικειμένου: 0,23 x 0,30**

Περιγραφή θέματος: Η εικόνα ανήκει στα έργα μιας συγκεκριμένης εποχής που εμπνέεται τεχνοτροπικά από τη δυτική ζωγραφική αντίληψη. Έργο μικρών διαστάσεων αλλά δουλεμένη με επιμέλεια, τόσο στην απόδοση της μορφής όσο και στον περιβάλλοντα χώρο που πλαισιώνει τη μορφή της αγίας. Η αγία ιστορείται να φορεί πρασινόχρωμο ιμάτιο και κόκκινο χιτώνα, ενώ σε μπλε απόχρωση είναι το μαφόριο επί της κεφαλής της. Η μορφή της ήρεμη και γαλήνια αποκαλύπτει την καρτερικότητά της στο μαρτύριο. Στο δεξί χέρι κρατεί σταυρό ενώ στο αριστερό μικρό κιβωτίδιο με φάρμακα, επιβεβαιώνοντας την φήμη της ως φαρμακολύτριας. Τα ενδύματα είναι δουλεμένα με την τεχνική της χρυσοκονδυλιάς, ο δε κάμπος της εικόνας είναι χρυσός. Στο επάνω μέρος της εικόνας, δεξιά κι αριστερά, διαγράφονται δύο σφαιρικά τρίγωνα με διακοσμητικές ανθικές παραστάσεις. Στο κάτω μέρος της εικόνας ζωγραφίζονται βουνά και δένδρα, που υποδηλώνουν ίσως τον τόπο της ασκήσεως.

Η επιγραφή της εικόνας είναι: «*Η ΑΓΙΑ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ η φαρμακολυτρία*», ενώ κάτω δεξιά γράφει: «*Χίος, Σκήτη αγίου Μάρκου 1897*».

Χρονολογία: 1897.

Όνομα ζωγράφου: Δεν υπάρχει όνομα ζωγράφου, αλλά αναφέρεται το εργαστήριο παραγωγής της εικόνας, δηλαδή η Σκήτη του αγίου Μάρκου στη Χίο.

Προέλευση: Εικονοφυλάκιο Σμύρνης.

Γενικές παρατηρήσεις: Η γενική κατάσταση της εικόνας είναι πολύ καλή.

7. Η ΑΓΙΑ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ

Αριθμός εισαγωγής: 13/21

Είδος αντικειμένου: Φορητή εικόνα
της Αγίας Αναστασίας Φαρμακολυτρίας

8.

Στοιχεία αναγνώρισης

Ονομασία αντικειμένου:

Η ΘΕΟΤΟΚΟΣ, ΡΟΔΟΝ ΤΟ ΑΜΑΡΑΝΤΟΝ

Διαστάσεις αντικειμένου: 0,35 x 0,45

Περιγραφή θέματος: Πιθανώς να πρόκειται για εικόνα προσκυνηταρίου, η Θεοτόκος εικονίζεται στον ήδη γνωστό και καθιερωμένο τύπο της εικόνας που αποκαλείται «Ρόδον τὸ ἀμάραντον». Φορεῖ βασιλικὸ διάδημα και κρατᾷ σκήπτρο εξουσίας στο δεξιὸ χέρι, γύρω ἀπὸ το οποίο ελίσσεται ταινία που γράφει: «Ρόδον τὸ ἀμάραντον χαῖρε ἢ μόνη βλαστήσα...», ἐνῶ με το αριστερὸ ὄλο τρυφερότητα ἀγκαλιάζει τον Χριστό, ο οποίος εἶναι ζωγραφισμένος σε ὄρθια στάση και κρατεῖ στα χέρια του τὴ σφαῖρα του κόσμου. Φορεῖ στην κεφαλή διάδημα βασιλικὸ με σχῆμα επισκοπικῆς μίτρας. Πάνω ἀπὸ τὴν Παναγία, δεξιὰ κι αριστερά, προβάλλουν οἱ μορφές των ἀρχαγγέλων Μιχαὴλ και Γαβριὴλ, που κρατοῦν ἀνεπτυγμένο εὐλητᾶριο που γράφει: «χαῖρε ὅτι ὑπάρχεις Βασιλέως καθέδρα, χαῖρε ὅτι βαστάζεις τὸν βαστάζοντα πάντα». Δεξιὰ και αριστερά τῆς Παναγίας ὑπάρχουν ἀντικείμενα που ἀποτελοῦν τὶς προτυπώσεις τῆς Κυρίας Θεοτόκου, ὅπως ἡ στάμνος, ἡ κλίμαξ ἡ ἐπουράνιος, ἡ μετᾶγουσα τους ἐκ γῆς εἰς οὐρανὸν γέφυρα, ἡ τράπεζα, ἡ ἐπτάφωτη λυχνία, ἡ ράβδος ἡ βλαστήσασα, ἡ ἀφλεκτος βᾶτος, το μάνα, ἡ χρυσοθεῖσα κιβωτός, το χρυσὸν θυμιατήριον. Ο κάμπος τῆς εικόνας εἶναι χρυσός και ἐπιγραφή μικρογράμματη που λέει: «Ρόδον τὸ ἀμάραντον». Το κάτω μέρος τῆς εικόνας, που θα μπορούσε ἴσως να ἔχει ὄνομα ζωγράφου και δωρητῶν, δυστυχῶς εἶναι κατεστραμμένο. Πρόκειται για ἐνδιαφέρουσα εικόνα, που ἐντάσσεται στο κλίμα τῆς ἐποχῆς του 1860-1880 ἀπὸ ἐργαστήριον πιθανότατα Χιώτικο ἢ και Ἀγιορείτικο.

8. Η ΠΑΝΑΓΙΑ - ΡΟΔΟΝ ΤΟ ΑΜΑΡΑΝΤΟΝ

Αριθμός εισαγωγής: 17/21

Είδος αντικειμένου: Η εικόνα της Θεοτόκου,
Ρόδον το αμάραντον

Χρονολογία: χωρίς χρονολογία, όμως τεχνοτροπικά κατατάσσεται περί το 1840-1860.

Όνομα ζωγράφου: Άγνωστος.

Προέλευση: Εικονοφυλάκιο Σμύρνης.

Γενικές παρατηρήσεις: Η εικόνα χρήζει συντήρησης και καθαρισμού.

9.

Στοιχεία αναγνώρισης

Όνομασία αντικειμένου: ΕΙΚΟΝΑ ΑΓΙΑΣ ΜΑΡΙΝΑΣ

Διαστάσεις αντικειμένου: 0,27 x 0,34

Περιγραφή θέματος: Ιστορούνται τα τείχη πόλεως. Άνω αριστερά μέσα από νέφος εξέρχεται το χέρι του Κυρίου που ευλογεί την αγία Μαρίνα και της απονέμει τον στέφανο της δόξης. Η αγία καταλαμβάνει το κέντρο της εικόνας και ουσιαστικά ιστορείται η μάχη που έδωσε κατά των πονηρών δαιμόνων. Κρατάει με το αριστερό της χέρι μια ζωόμορφη απαίσια δαιμονική μορφή από τα κέρατο και με το αριστερό κρατεί σφυρί, με το οποίο χτυπά τον διάβολο. Η αγία φοράει σκουροπράσινο ένδυμα και ανοιχτόχρωμο κόκκινο μανδύα που σκεπάζει και την κεφαλή της.

Ο διάβολος εικονίζεται με ανθρώπινη ζωώδη μορφή. Η επιγραφή της εικόνας αναγράφει το όνομα: Η ΑΓΙΑ ΜΑΡΙΝΑ.

Χρονολογία: Δεν υπάρχει χρονολόγηση έγγραφη, αλλά με βάση τα άλλα εικογραφικά πρότυπα μπορεί να τοποθετηθεί γύρω στα 1890-1900

Όνομα ζωγράφου: Άγνωστος.

Προέλευση: Εικονοφυλάκιο Σμύρνης.

Γενικές παρατηρήσεις: Η εικόνα παρουσιάζει προβλήματα στο χρώμα και έχει ανάγκη στερέωσης και συντήρησης.

9. Η ΑΓΙΑ ΜΑΡΙΝΑ

Αριθμός εισαγωγής: 31/21

Είδος αντικειμένου: Φορητή εικόνα Αγίας Μαρίας

10.

Στοιχεία αναγνώρισης

Όνομασία αντικειμένου: ΠΑΝΑΓΙΑ ΦΑΝΕΡΩΜΕΝΗ

Διαστάσεις αντικειμένου: 0,30 x 0,44

Περιγραφή θέματος: Η Παναγία η Φανερωμένη είναι η αγαπημένη Παναγιά των Σμυρναίων και των Μικρασιατών γενικότερα. Η εικόνα ιστορεί την βρεφοκρατούσα Παναγία τυλιγμένη στο βαθυκόκκινο ένδυμά της με το μαφόριο και φέρει στην κεφαλή διάδημα βασιλικό. Ο Χριστός σε παιδική ηλικία φέρει και αυτός στέμμα στην κεφαλή, με το δεξί χέρι ευλογεί, ενώ με το αριστερό κρατά τη σφαίρα του κόσμου. Η εικόνα προβάλλεται πάνω σε βαθύχρωμο κάμπο. Οι μορφές ζωγραφισμένες με την τεχνική της ελαιογραφίας, παραπέμπουν στο κλίμα της ζωγραφικής του 20ού αιώνα, λίγο προ της καταστροφής. Αναμφίβολα κινείται σε ρεαλιστικά ευρωπαϊκά πρότυπα. Η επιγραφή 1908 επιβεβαιώνει τα παραπάνω.

Χρονολογία: 1908.**Όνομα ζωγράφου:** Άγνωστος.**Προέλευση:** Εικονοφυλάκιο Σμύρνης.**Γενικές παρατηρήσεις:** η κατάσταση σχετικά καλή, αλλά ο καθαρισμός και η συντήρηση απαραίτητα.

10. ΠΑΝΑΓΙΑ ΦΑΝΕΡΩΜΕΝΗ

Αριθμός εισαγωγής: 1/21

Είδος αντικειμένου: Φορητή εικόνα Παναγίας Φανερωμένης

11.

Στοιχεία αναγνώρισης

Όνομασία αντικειμένου: ΦΟΡΗΤΗ ΕΙΚΟΝΑ ΑΓΙΟΥ ΣΑΒΒΑ

Διαστάσεις αντικειμένου: 0,36 x 0,48

Σύντομη περιγραφή: Φορητή εικόνα
σε ξύλινη επιφάνεια (τέμπερα σε ξύλο).

Περιγραφή θέματος: Πρόκειται για εικόνα που ιστορεί την μορφή του αγίου Σάββα, είναι ζωγραφισμένη σε ξύλο με την τεχνική της τέμπερας. Η μορφή του αγίου είναι ιστορημένη στον γνωστό τύπο της μορφής του αγίου Σάββα, «πλατυγένης διχαλογένης», φοράει σκουρόχρωμα μοναχικά ενδύματα, ζωστικό και επενδύτη σε καφέ απόχρωση και μοναχικό κουκούλι σε μαύρο χρώμα. Φέρει επίσης το γνωστό μοναχικό σχήμα, ενώ στη δεξιά του κρατεί σταυρό και στην αριστερά ειλητάριο που γράφει: «Ὅστις σῶμα ἐνίκησεν, οὗτος φύσιν ἐνίκησεν. Ὁ δὲ φύσιν νικήσας ὑπὲρ φύσιν ἐγένετο». Ο κάμπος της εικόνας αποδίδεται στο χρώμα της ώχρας, ενώ περιμετρικά υπάρχει πλαίσιο σε χρυσαφί και μαύρη απόχρωση. Η εικόνα επιγράφεται ως:

«Ο ΑΓΙΟΣ ΣΑΒΒΑΣ» και κάτω αριστερά υπάρχει η υπογραφή του ζωγράφου που λέει: «ἔργον παππᾶ Σωκράτους», ενώ κάτω δεξιά αναφέρει το όνομα του δωρητού και την χρονολόγηση: «Σάββας Χη (χατζη) Νικολάου, Αὐγούστου 21, Σ. 1910».

Χρονολογία: 21 Αυγούστου 1910.

Όνομα ζωγράφου: Σωκράτης ιερέας.

Προέλευση: Εικονοφυλάκιο Σμύρνης.

Γενικές παρατηρήσεις: Η εικόνα είναι σε σχετικά καλή κατάσταση χωρίς πολλές φθορές, πλην ελαχίστων στο ξύλο.

11. Ο ΑΓΙΟΣ ΣΑΒΒΑΣ

Αριθμός εισαγωγής: 35/21

Είδος αντικειμένου: Φορητή εικόνα του Αγίου Σάββα

12.

Στοιχεία αναγνώρισης

Όνομασία αντικειμένου: ΕΙΚΟΝΑ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΤΡΙΑΔΟΣ

Διαστάσεις αντικειμένου: 0,32 x 0,45

Περιγραφή θέματος: Η εικόνα παρουσιάζει την Αγία Τριάδα κατά τον γνωστό εικονογραφικό τύπο της Δύσης. Ιστορείται ο Πατήρ ως γέροντα ασπρογένης με πλούσια γενειάδα. Στο αριστερό χέρι κρατά το σκήπτρο της εξουσίας, ενώ το δεξί ακουμπά πάνω στο ευαγγέλιο που κρατά στα χέρια του ο Χριστός. Πατάει πάνω σε υποπόδιο παρόμοιο με του Χριστού, ο οποίος Χριστός βρίσκεται στα αριστερά της εικόνας, κρατεί το Ευαγγέλιο, ευλογεί με την δεξιά, ενώ ανάμεσα στις δύο μορφές κατέρχεται εν είδει περιστεράς το τρίτο πρόσωπο της Αγίας Τριάδος μέσα σε φωτοστέφανο ως κυκλική δόξα. Είναι ενδεδυμένοι με πορφυρούν ιμάτιο και πράσινο ανοιχτόχρωμο χιτώνα. Ο κάμπος της εικόνας είναι χρυσός.

Χρονολογία: Εικάζουμε ότι πρόκειται για εικόνα της περιόδου του 1890-1910.

Όνομα ζωγράφου: Το έργο δεν υπογράφεται από ζωγράφο.

Προέλευση: Ανήκει στη Συλλογή των εικόνων της Σμύρνης.

Γενικές παρατηρήσεις: Η γενική κατάσταση της εικόνας είναι καλή με ελάχιστες φθορές, κυρίως στο ζωγραφικό υπόστρωμα και στο χρώμα.

12. Η ΑΓΙΑ ΤΡΙΑΔΑ

Αριθμός εισαγωγής: 19/21

Είδος αντικειμένου: Φορητή εικόνα της Αγίας Τριάδος

13.

Στοιχεία αναγνώρισης

Όνομασία αντικειμένου:

ΦΟΡΗΤΗ ΕΙΚΟΝΑ ΑΓΙΑΣ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗΣ

Διαστάσεις αντικειμένου: 0,60 x 0,75

Περιγραφή θέματος: Η αγία ιστορείται έξω από τη Μονή Σινά, η οποία δεσπόζει εντυπωσιακά με το κάστρο της. Είναι στραμμένη με το βλέμμα στον ουρανό, απ' όπου κατέρχεται δέσμη φωτός και φωτίζει τη μορφή της. Στο αριστερό χέρι της κρατά σταυρό, ενώ στο δεξί έχει κλωνάρι φοίνικα. Είναι ενδεδυμένη με μακρύ ποδήρη καστανόχρωμο φόρεμα, ενώ από τους ώμους της πέφτει κόκκινος χιτώνας που σκεπάζει και το σώμα της.

Εικαστικά θα λέγαμε ότι κινείται στο ζωγραφικό κλίμα της εποχής του 1900, όπως και οι άλλες εικόνες της συλλογής, με έντονα τα φυσιοκρατικά στοιχεία και την δυτικής αντίληψης ζωγραφική απόδοση, που ήταν διαδεδομένη και στην Μικρά Ασία και στο Άγιο Όρος.

Χρονολογία: Ανήκει στην ομάδα εικόνων της εποχής του 1900.

Όνομα ζωγράφου: Άγνωστος.

Προέλευση: Εικονοφυλάκιο Σμύρνης.

Γενικές παρατηρήσεις: Η κατάσταση της εικόνας είναι καλή, όμως η συντήρηση και ο καθαρισμός θα την έσωζε για αρκετό ακόμα χρονικό διάστημα.

13. Η ΑΓΙΑ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ

Αριθμός εισαγωγής: 26/21

Είδος αντικειμένου: Φορητή εικόνα Αγίας Αικατερίνης

14.

Στοιχεία αναγνώρισης

Όνομασία αντικειμένου:

ΦΟΡΗΤΗ ΕΙΚΟΝΑ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ

Διαστάσεις αντικειμένου: 0,30 x 0,39

Περιγραφή θέματος: Η αγία εικονίζεται σε κατά μέτωπο στάση, κρατώντας στο δεξί χέρι τον τίμιο σταυρό και στο αριστερό κλωνάρι φοινικιάς. Φορεί καφέ σκουρόχρωμο ένδυμα, και μαφόριο που καλύπτει την κεφαλή της. Ο κάμπος της εικόνας είναι σε απόχρωση λαδοπράσινου, ενώ την όλη εικόνα περιτρέχει ταινία με ανοιχτόχρωμη κεραμιδί απόχρωση. Φέρει την επιγραφή «*Ἡ Ἁγία Παρασκευή*», δεν φέρει όμως υπογραφή και στοιχεία του αγιογράφου. Κινείται πάντως στα γνωστά αγιογραφικά πρότυπα της εποχής του 1900-1920, με έντονα τα ρεαλιστικά στοιχεία. Πιθανότατα να πρόκειται για έργο αγιορείτικου εργαστηρίου.

Χρονολογία: Αχρονολόγητη, χωρίς υπογραφή.

Όνομα ζωγράφου: Άγνωστος.

Προέλευση: Εικονοφυλάκιο Σμύρνης.

Γενικές παρατηρήσεις: Η κατάσταση της εικόνας και του ξύλου είναι καλή, όμως ο καθαρισμός θα ήταν βελτιωτικός της όλης κατάστασης.

14. Η ΑΓΙΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

Αριθμός εισαγωγής: 34/21

Είδος αντικειμένου: Φορητή εικόνα Αγίας Παρασκευής

15.

Στοιχεία αναγνώρισης

Όνομασία αντικειμένου:

ΕΙΚΟΝΑ ΑΓΙΟΥ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ

Διαστάσεις αντικειμένου: 0,69 x 0,96

Περιγραφή θέματος: Ο άγιος εικονίζεται μετωπικά, ενδεδυμένος την ιερατική του αμφίεση, κρατών στην αριστερά του το ιερό Ευαγγέλιο και ευλογώντας με τη δεξιά του. Το ιερατικό του στιχάριο ιστορείται σε βαθυκόκκινο χρώμα και το φελώνιό του σε απόχρωση καφεπράσινη, ενώ το επιγονάτιό του φέρει την μορφή του Χριστού.

Στο άνω μέρος της εικόνας μέσα σε νέφος ιστορείται η Αγία Τριάδα που ευλογεί τον άγιο και του απονέμει τον της δικαιοσύνης στέφανο. Ο άγιος εικονίζεται λιπόσαρκος και μακρυγένης κατά την γνωστή παράδοση της μορφής του. Ο κάμπος της εικόνας είναι σκουρόχρωμος. Δεξιά και αριστερά του αγίου υπάρχουν δύο κίονες με ορθογώνιο επίθημα που συνδέει τους κίονες, επισημαίνοντας τον τόπο του ναού.

Χρονολογία: 1890.

Όνομα ζωγράφου: Άγνωστος.

Προέλευση: Εικονοφυλάκιο Σμύρνης.

Γενικές παρατηρήσεις: Η εικόνα είναι σε σχετικά καλή κατάσταση, χωρίς πολλές φθορές, παρά μόνο με την αυτονόητη αλλοίωση των χρωμάτων από επικαθήσεις καπνού και κεριών.

15. Ο ΑΓΙΟΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ

Αριθμός εισαγωγής: 25/21

Είδος αντικειμένου: Φορητή εικόνα Αγίου Χαράλάμπους

16.

Στοιχεία αναγνώρισης

Όνομασία αντικειμένου:

ΕΙΚΟΝΑ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗΣ

Διαστάσεις αντικειμένου: 0,32 x 0,42

Περιγραφή θέματος: Η αγία εικονίζεται ως νέα και όμορφη κόρη, κρατώντας στο δεξί χέρι κλαδί φοίνικα, ενώ στο αριστερό κρατεί τον τροχό του μαρτυρίου της. Είναι ενδεδυμένη με πράσινο εσωτερικό φόρεμα και ροζ ιμάτιο που καλύπτει τους ώμους της αγίας. Στην κεφαλή της φέρει στέμμα αδαμαντοστόλιστο και χρυσό φωτοστέφανο. Τεχνοτροπικά έχει πολλά κοινά στοιχεία με τις δύο εικόνες του Ευαγγελισμού και της Παναγίας της Παντοβασιλίσσης, της ίδιας συλλογής, και θα λέγαμε ότι είναι έργα του ίδιου εργαστηρίου, κινείται δε στο πλαίσιο του δυτικού ρεαλισμού.

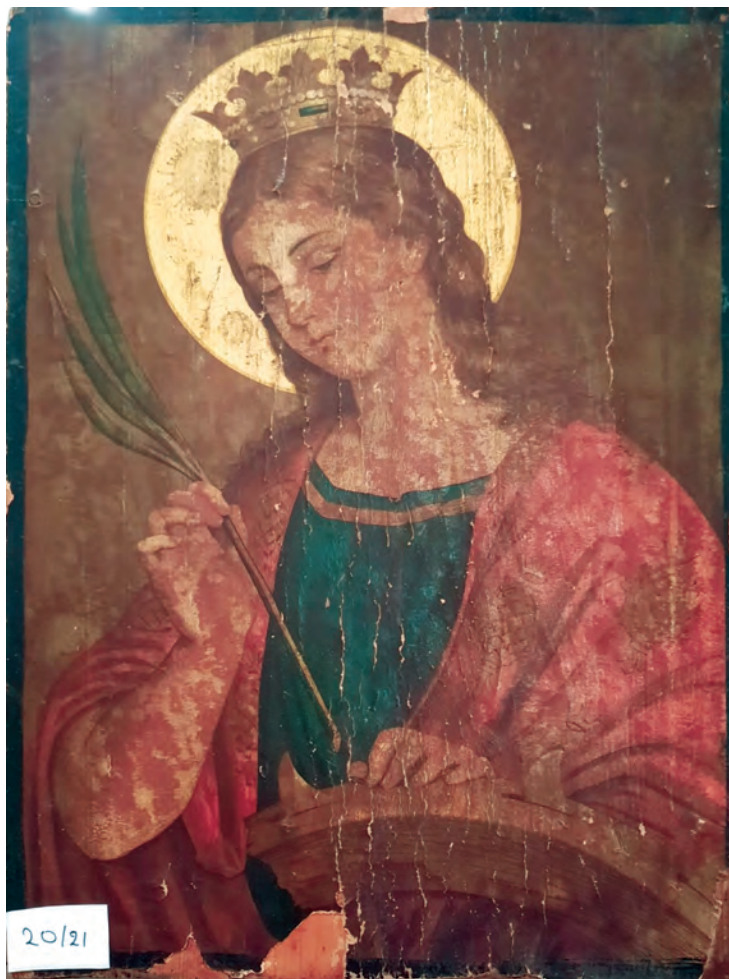
Χρονολογία: Αχρονολόγητη.

Όνομα ζωγράφου: Άγνωστος.

Προέλευση: Εικονοφυλάκιο Σμύρνης.

Γενικές παρατηρήσεις: Η εικόνα χρειάζεται κάποια συντήρηση, καθώς έχει αρχίσει να παρουσιάζει προβλήματα στο χρώμα.

16. Η ΑΓΙΑ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ

Αριθμός εισαγωγής: 20/21

Είδος αντικειμένου: Φορητή εικόνα της Αγίας Αικατερίνης

17.

Στοιχεία αναγνώρισης

Όνομασία αντικειμένου: ΕΣΤΑΥΡΩΜΕΝΟΣ

Διαστάσεις αντικειμένου: 0,95 x 0,86

Σύντομη περιγραφή:

Το σώμα του εσταυρωμένου Χριστού

Περιγραφή θέματος: Πρόκειται για το σώμα του εσταυρωμένου Χριστού, χωρίς τον Σταυρό. Αισθητικά το θέμα ανήκει στην τέχνη της ρεαλιστικής ζωγραφικής, χωρίς πολλές καλλιτεχνικές αξιώσεις. Θα μπορούσε δε τοποθετηθεί άνετα σε μια μορφή λαϊκότροπης Μικρασιατικής ζωγραφικής με εμφανή τα δυτικά στοιχεία.

Χρονολογία: Χωρίς χρονολόγηση, θα μπορούσε όμως να τοποθετηθεί μεταξύ του 1900-1920

Όνομα ζωγράφου: Άγνωστος.

Προέλευση: Εικονοφυλάκιο Σμύρνης.

Γενικές παρατηρήσεις: Η εικόνα είναι σχετικά σε καλή κατάσταση χωρίς φθορές.

17. Ο ΕΣΤΑΥΡΩΜΕΝΟΣ

Αριθμός εισαγωγής: 27/21

Είδος αντικειμένου: Εσταυρωμένος

18.

Στοιχεία αναγνώρισης

Όνομασία αντικειμένου: ΦΟΡΗΤΗ ΕΙΚΟΝΑ
ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΜΑΡΙΝΗΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ

Διαστάσεις αντικειμένου: 0,20 x 0,27

Σύντομη περιγραφή: Μικρή φορητή εικόνα
των αγίων Μαρίνης και Παρασκευής

Περιγραφή θέματος: Πρόκειται για φορητή εικόνα μικρού σχήματος με θέμα τις δύο μεγαλομάρτυρες αγίες Μαρίνα και Παρασκευή. Οι μορφές των αγίων είναι ιστορημένες σε ένα φυσικό περιβάλλον, με βουνά και κάποια δέντρα, ενώ ο κάμπος της εικόνας ζωγραφίζεται διάφανος με νέφη χρυσίζοντα που ροδίζουν. Η αγία Μαρίνα φορεί ποδήρη χιτώνα σε ροζ απόχρωση και εσωτερικό ιμάτιο πρασίνου χρώματος, η κεφαλή της καλύπτεται από πράσινο μαφόριο και ένας μανδύας σε ροζ απόχρωση καλύπτει τους ώμους και το σώμα της αγίας, η οποία κρατεί στο δεξί χέρι σταυρό και κλάδο φοίνικα, το δε αριστερό χέρι είναι σε θέση κίνησης και ομιλίας. Ανάμεσα στις δύο αγίες μια δαιμονική μορφή σε μικρογραφία δηλώνει τον πόλεμο που δέχτηκαν οι αγίες αλλά και την καταστολή των δαιμονικών από την αγία Μαρίνα, σύμφωνα με τις συναξαριστικές πηγές.

18. Η ΑΓΙΑ ΜΑΡΙΝΑ - Η ΑΓΙΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

Αριθμός εισαγωγής: 28/21

Είδος αντικειμένου: Φορητή εικόνα
της Αγίας Μαρίνης και Αγίας Παρασκευής

Δίπλα της η αγία Παρασκευή, ομοίως έχει την αυτή σχεδόν κίνηση των χεριών, κρατώντας σταυρό και φοίνικα στη δεξιά και η αριστερά σε κίνηση λόγου. Φορεί ποδήρη χιτώνα καφέ χρώματος μοναχικό σχήμα με ζώνη μοναχική και φέρει ένδυμα που καλύπτει το σώμα της και έχει στην κεφαλή μαφόριο γκριζογάλαζου χρώματος και στο χέρι της κρέμεται κομβοσχοίνι.

Η εικόνα επιγράφεται ως Η ΑΓΙΑ ΜΕΓΑΛΟΜΑΡΤΗΣ ΜΑΡΙΝΑ και Η ΑΓΙΑ ΟΣΙΟΜΑΡΤΥΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΉ. Υπογραφή ζωγράφου δεν υπάρχει, όμως μία κρυπτογραφική υπογραφή, KBZ, προφανώς κρύβει το όνομα του ζωγράφου. Από αισθητικής απόψεως πρόκειται για έργο με καλή γραφή, που κινείται στο γνωστό για την εποχή ρεύμα του ρεαλισμού με ενδιαφέροντα στοιχεία που θυμίζουν την αγιορείτικη τέχνη της εποχής αυτής.

Χρονολογία: Χωρίς χρονολογία, αλλά με βάση την τεχντροπία και τις άλλες εικόνες της συλλογής εικάζουμε ότι είναι έργο των αρχών του 20ού αιώνα, περί το 1900.

Όνομα ζωγράφου: Άγνωστος, που υπογράφει ως KBZ.

Προέλευση: Εικονοφυλάκιο Σμύρνης.

Γενικές παρατηρήσεις: Η γενική κατάσταση της εικόνας είναι καλή με ελάχιστα προβλήματα στο χρώμα, κυρίως στην μαύρη ταινία που περιβάλλει την εικόνα.

19.

Στοιχεία αναγνώρισης

Όνομασία αντικειμένου: Εικόνα Προφήτου Ηλία

Διαστάσεις αντικειμένου: 0,33 x 0,45

Περιγραφή θέματος: Πρόκειται για εικόνα προσκυνηταρίου με θέμα τον Προφήτη Ηλία. Ο Άγιος ιστορείται, πάνω σε τέθριππο φλογισμένο άρμα, να αναλαμβάνεται στους ουρανούς, κατά τον γνωστό διαμορφωμένο τύπο. Ουσιαστικά πρόκειται για το θέμα που είναι γνωστό ως «ή πυρφόρος ανάβασις εις τούς ούρανοὺς τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ». Εικονίζονται βουνά και ο Ιορδάνης ποταμός, κάτω γονυκλινής βρίσκεται ο Ελισσαίος ο οποίος στέκεται με τα χέρια απλωμένα σε στάση δεήσεως και δέχεται την μηλωτή του Ηλία κατά την διήγηση του Δ΄ Βασιλειών 2, 11. Τα άλογα του Προφήτου σχεδόν αέρινα τρέχουν πάνω στα φωτεινά σύννεφα, ο Προφήτης γέρων μακρυγένης με λευκή γενειάδα και με ιμάτιο ανοιχτόχρωμο κόκκινο, πετάει τη μηλωτή του στον Ελισσαίο, ο οποίος ιστορείται με ένδυμα χρώματος ώχρας η δε μηλωτή είναι σε γαλάζια απόχρωση. Εικόνα λαϊκότροπη ως προς την απόδοση, αναμφίβολα συνδέεται αισθητικά και με άλλες εικόνες της συλλογής της Σμύρνης και μπορεί να καταταχθεί στην περίοδο 1900-1920.

Χρονολογία: Χωρίς χρονολόγηση.

Όνομα ζωγράφου: Άγνωστος.

Προέλευση: Εικονοφυλάκιο Σμύρνης.

Γενικές παρατηρήσεις: Υπάρχουν φθορές που χρήζουν συντήρησης.

19. Ο ΠΡΟΦΗΤΗΣ ΗΛΙΑΣ

Αριθμός εισαγωγής: 29/21

Είδος αντικειμένου: Φορητή εικόνα προφήτου Ηλία

20.

Στοιχεία αναγνώρισης

Ονομασία αντικειμένου:

ΕΙΚΟΝΑ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ

Διαστάσεις αντικειμένου: 0,33 x 0,43

Περιγραφή θέματος: Πρόκειται για φορητή προσκυνηματική εικόνα του Ευαγγελισμού της Θεοτόκου. Εικαστικά και τεχνοτροπικά θα μπορούσαμε να την κατατάξουμε στο ίδιο εργαστήριο με άλλες εικόνες της συλλογής, όπως αυτές του Ευαγγελισμού, του Προφήτη Ηλία, της Παντοβασιλείσης. Το ρεαλιστικό στοιχείο είναι το κυρίαρχο και στην εικόνα αυτή και είναι χαρακτηριστική η απαλή γκάμα των χρωμάτων του χρησιμοποιεί ο ζωγράφος. Η Θεοτόκος εικονίζεται να είναι γονατιστή σε σκίμποδα με αναλόγιο, πίσω της υπάρχει κάθισμα, ενώ μπροστά ανθοδοχείο με κρίνους. Χρωματολογικά κυριαρχούν το ροζ και το πράσινο. Ο αρχάγγελος Γαβριήλ τοποθετείται πάνω σε σύννεφο με αναπεπταμένα φτερά του, τα δε χέρια του είναι σε κίνηση λόγου. Η όλη σκηνή δείχνει να εξελίσσεται σε εσωτερικό χώρο οικίας. Η κατεστραμμένη επιφάνεια των χρωμάτων στο κάτω μέρος της εικόνας δεν μας επιτρέπει να εντοπίσουμε υπογραφές και αφιερώσεις.

Χρονολογία: Θα μπορούσε η εικόνα να τοποθετηθεί χρονολογικά περί το 1900-1910.

Όνομα ζωγράφου: Άγνωστος ο ζωγράφος και το εργαστήριο.

Προέλευση: Εικονοφυλάκιο Σμύρνης.

Γενικές παρατηρήσεις: Η εικόνα χρειάζεται άμεσα αποκατάσταση και συντήρηση, δεδομένου ότι υπάρχει πρόβλημα στη στερέωση των χρωμάτων.

20. Ο ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ

Αριθμός εισαγωγής: 7/21

Είδος αντικειμένου: Φορητή εικόνα του Ευαγγελισμού
της Θεοτόκου

21.

Στοιχεία αναγνώρισης

Όνομασία αντικειμένου: ΕΙΚΟΝΑ ΦΟΡΗΤΗ
ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΑΝΔΡΕΑ

Διαστάσεις αντικειμένου: 0,26 x 0,41

Περιγραφή θέματος: Προσκυνηματική εικόνα του αγίου Αποστόλου Ανδρέα. Ο άγιος ιστορείται ολόσωμος με σκούρο πράσινο ποδήρη χιτώνα και κόκκινο ιμάτιο. Στο δεξί χέρι του κρατεί κλειστό ειλητάριο, ενώ στο αριστερό δύο φάρια, για να θυμίζει τον πρότερο βίο του, αλλά και το ότι του ανατέθηκε μαζί με τους άλλους αποστόλους ως έργο ζωής να ψαρεύουν ανθρώπινες ψυχές για τη σωτηρία. Η εικόνα φέρει περιμετρικά μαύρη ταινία που οριοθετεί το θέμα. Η τέχνη μπορεί να αποδοθεί σε εργαστήριο της περιόδου του 1890 και εξής.

Χρονολογία: Αχρονολόγητη.

Όνομα ζωγράφου: Άγνωστος.

Προέλευση: Εικονοφυλάκιο Σμύρνης.

Γενικές παρατηρήσεις: η εικόνα χρειάζεται συντήρηση, καθώς το ξύλο φέρει ρωγμή και τα χρώματα έχουν αρχίσει να παρουσιάζουν αλλοίωση.

21. Ο ΑΓΙΟΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΑΝΔΡΕΑΣ

Αριθμός εισαγωγής: 21/21

Είδος αντικειμένου: Φορητή εικόνα

Άγιος Απόστολος Ανδρέας

22.

Στοιχεία αναγνώρισης

Όνομασία αντικειμένου:

ΕΙΚΟΝΑ ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΥ

Διαστάσεις αντικειμένου: 0,29 x 0,36

Περιγραφή θέματος: Πρόκειται για ενδιαφέρουσα από καλλιτεχνικής άποψης εικόνας, ζωγραφισμένη στα πρότυπα της αναγεννησιακής τέχνης, που ήταν ευρύτατα διαδεδομένη στο Άγιο Όρος και στον υπόλοιπο Ελλαδικό χώρο. Θα μπορούσε να χρονολογηθεί στην περίοδο του 1890-1900. Ο άγιος εικονίζεται με μικρή στροφή προς τα αριστερά, στο δεξί του χέρι κρατά βιβλίο κλειστό, ενώ το αριστερό χέρι είναι σε κίνηση λόγου. Έχει καθαρό φωτεινό πρόσωπο, με μακριά πλούσια γενειάδα. Το κεφάλι καλύπτεται από σαρίκι αιγυπτιακό που δένεται στο πίσω μέρος της κεφαλής. Το ένδυμά του είναι σε απόχρωση κεραμιδί. Μπροστά του υπάρχει τραπέζι, πάνω στο οποίο ακουμπά το βιβλίο. Στο κάτω αριστερό μέρος της εικόνας υπάρχει απομίμηση ειληταρίου που γράφει: «Τὰς ἑσπερινὰς ἡμῶν εὐχὰς πρό-(σδεξε, ἅγιε Κύριε).

Χρονολογία: Τέλος 19ου αρχές 20ού αιώνα.

Όνομα ζωγράφου: Άγνωστος.

Προέλευση: Εικονοφυλάκιο Σμύρνης.

Γενικές παρατηρήσεις: Η εικόνα είναι σε καλή κατάσταση χωρίς φθορές. Ο κάμπος της εικόνας είναι με φύλλο χρυσού.

22. Ο ΑΓΙΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ Ο ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ

Αριθμός εισαγωγής: 33/21

Είδος αντικειμένου: Φορητή εικόνα

Άγιος Ιωάννης Δαμασκηνός

23.

Στοιχεία αναγνώρισης

Ονομασία αντικειμένου:

ΕΙΚΟΝΑ ΑΡΧΑΓΓΕΛΟΥ ΜΙΧΑΗΛ

Διαστάσεις αντικειμένου: 0,30 x 0,39

Περιγραφή θέματος: Πρόκειται για προσκυνηματική εικόνα μικρών διαστάσεων. Εικονίζεται ο ΑΡΧΩΝ ΜΙΧΑΗΛ, κρατώντας στη δεξιά ξίφος και στην αριστερά ειλητάριο που γράφει πως είναι ο φύλαξ της νέας Εδέμ. Ιστορείται με στρατιωτική στολή και πανοπλία κοσμημένη. Φορεί κοντό χιτώνα, φέρει περικνημίδες διακοσμημένες και ανεμίζοντα κοκκινωπό χιτώνα που δένεται στον αριστερό ώμο. Η μορφή του αρχαγγέλου είναι δουλεμένη περίτεχνα και το φωτοστέφανο κοσμεί την κεφαλή του. Στο επάνω μέρος της εικόνας, σε σκούρο μπλε φόντο, υπάρχει η επιγραφή: Ο ΑΡΧΩΝ ΜΙΧΑΗΛ.

Στα φωτίσματα των ενδυμάτων χρησιμοποιείται η χρυσοκοντυλιά.

Είναι άγνωστο το εργαστήριο παραγωγής του έργου, όμως, με βάση τα άλλα εικονογραφικά θέματα, εικάζουμε ότι μπορεί να ανήκει σε Μικρασιάτικο ή και Χιώτικο εργαστήριο και χρονολογικά να εντάσσεται στο κλίμα της εποχής του 1860-1890 περίπου.

Χρονολογία: Εικάζουμε ότι μπορεί να χρονολογηθεί περί το 1860-1890.

Όνομα ζωγράφου: Άγνωστος.

Προέλευση: Εικονοφυλάκιο Σμύρνης.

Γενικές παρατηρήσεις: Η κατάσταση της εικόνας θεωρείται καλή.

23. Ο ΑΡΧΩΝ ΜΙΧΑΗΛ

Αριθμός εισαγωγής: 16/21

Είδος αντικειμένου: Φορητή εικόνα
του Αρχαγγέλου Μιχαήλ

24.

Στοιχεία αναγνώρισης

Όνομασία αντικειμένου: ΕΙΚΟΝΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΕΤΡΟΥ

Διαστάσεις αντικειμένου: 0,55 x 0,70

Περιγραφή θέματος: Πιθανότατα πρόκειται για εικόνα τέμπλου ή προσκυνηταρίου, καθώς οι διαστάσεις της μαρτυρούν. Ιστορημένη με καλλιτεχνική δεξιότητα στα πρότυπα της δυτικής ζωγραφικής αντίληψης. Ο απόστολος εικονίζεται σε 3/4 στάση κοιτώντας προς τον ουρανό, κρατεί στο αριστερό χέρι κλειδιά, ενώ το δεξί είναι σε στάση ευλογίας. Φορεί πράσινο χιτώνα και στην απόχρωση του καφέ μάτιο. Πρόκειται για μια ελαιογραφία με έντονα τα ρεαλιστικά χαρακτηριστικά του αγίου και βρίσκεται στο ίδιο εικαστικό κλίμα με τις εικόνες του αγίου Χαραλάμπους, του αγίου Νικολάου και της αγίας Αικατερίνης της ίδιας Συμυρναϊκής συλλογής.

Χρονολογία: Αχρονολόγητο, αλλά θα μπορούσε να ανήκει στο εικαστικό κλίμα του 1890-1910.

Όνομα ζωγράφου: Άγνωστος.

Προέλευση: Εικονοφυλάκιο Σμύρνης.

Γενικές παρατηρήσεις: Η κατάσταση της εικόνας θεωρείται καλή, με αναγκαία μια συντήρηση, στήριξη και καθαρισμό των χρωμάτων.

24. Ο ΑΓΙΟΣ ΠΕΤΡΟΣ

Αριθμός εισαγωγής: 15/21
Είδος αντικειμένου: Φορητή εικόνα
του Αγίου απ. Πέτρου

25.

Στοιχεία αναγνώρισης

Ονομασία αντικειμένου:

ΕΙΚΟΝΑ ΑΓΙΟΥ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ

Διαστάσεις αντικειμένου: 0,33 x 0, 43

Περιγραφή θέματος: Ο άγιος ιστορείται ολόσωμος με μακριά διχαλωτή γενειάδα, φορεί ιερατικά άμφια με πράσινο στιχάριο και κόκκινο πολυσταύριο φελώνιο, κόκκινο επιτραχήλιο και επιγονάτιο. Η δεξιά του υψώνεται σε στάση ευλογίας, ενώ στην αριστερά του κρατεί το ιερό ευαγγέλιο. Η μορφή είναι ζωγραφισμένη σύμφωνα με την τάση της εποχής εκείνης, δηλαδή με ροπή προς τον ρεαλισμό. Ο κάμπος της εικόνας είναι στην απόχρωση της ώχρας, ενώ το πάτωμα της εικόνας είναι ζωγραφισμένο με απομίμηση πλακιδίων. Φέρει την επιγραφή Ο ΑΓΙΟΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ και στο κάτω μέρος της εικόνας καταγράφεται ο δωρητής εικόνας: «ΔΩΡΕΑ ΣΤΕΛΛΑΣ ΒΛΥΣΙΔΗ ΤΟ ΓΕΝΟΣ ΚΑΡΥΠΗ, 1954». Προφανώς πρόκειται για εικόνα που ιστορήθηκε περίπου 30 χρόνια μετά την μικρασιατική καταστροφή και δωρήθηκε σε κάποιον ναό ή ανήκε στη συλλογή κάποιας οικογένειας χριστιανών της Σμύρνης.

Χρονολογία: 1954.

Όνομα ζωγράφου: Ο ζωγράφος είναι άγνωστος, αλλά ει- κάζουμε ότι μπορεί να πρόκειται για έργο αγιορείτικου ερ- γαστηρίου.

Προέλευση: Εικονοφυλάκιο Σμύρνης.

Γενικές παρατηρήσεις: Η κατάσταση της εικόνας είναι καλή. Υπάρχει περίγραμμα της εικόνας σε απόχρωση κε- ραμιδί, ενώ εσωτερικά δημιουργείται τυφλό αφίδωμα, σαν καμάρα γύρω από τη μορφή του αγίου.

25. Ο ΑΓΙΟΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ

Αριθμός εισαγωγής: 30/21

Είδος αντικειμένου: Φορητή εικόνα Αγίου Χαραλάμπους

26.

Στοιχεία αναγνώρισης

Όνομασία αντικειμένου: ΕΙΚΟΝΑ ΑΓΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

Διαστάσεις αντικειμένου: 0,33 x 0,45

Περιγραφή θέματος: Ο άγιος ιστορείται έφιππος, έξω των τειχών της Θεσσαλονίκης, πάνω σε οροσειρά. Πίσω εικονίζονται τα τείχη της πόλεως. Ο άγιος ενδεδυμένος με στρατιωτική στολή, κοντό πράσινο ιμάτιο και ανεμίζοντα κόκκινο χιτώνα, που δηλώνει κίνηση και δράση, έχει σηκωμένο το δόρυ του και χτυπά τον Σκυλογιάννη, κατά το γνωστό περιστατικό από τον βίο του αγίου. Ο Σκυλογιάννης ιστορείται με πανοπλία και περικεφαλαία. Το θέμα συνηθίζεται στη μεταβυζαντινή ζωγραφική και ιδιαίτερα στη λαϊκή τέχνη. Η κεφαλή του αγίου περιβάλλεται από φωτοστέφανο, το οποίο αντλεί τον φωτισμό του από ουράνια δέσμη φωτός που πέφτει πάνω στον άγιο.

Πρόκειται για έργο λαϊκής εμπνεύσεως και αισθητικής ζωγραφισμένο σε μοναστήρι της Χίου το 1959. Η μία επιγραφή φέρει το όνομα: Ο ΑΓΙΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ και η άλλη στο κάτω μέρος της εικόνας γράφει: Ι.(ερός) ΠΑΡΘΕΝΩΝ Π. (αναγία) Η ΒΟΗΘΕΙΑ. ΧΙΟΣ. 1959.

Η εικόνα προφανώς προσφέρθηκε σε κάποιο ναό της Σμύρνης αρκετά χρόνια μετά την καταστροφή και διεσώθη μαζί με άλλα αντικείμενα.

Χρονολογία: 1959.

Όνομα ζωγράφου: Εργαστήριο Ιερού Παρθενώνος Παναγίας Βοήθειας - Χίου.

Προέλευση: Εικονοφυλάκιο Σμύρνης.

Γενικές παρατηρήσεις: Η εικόνα έχει αρκετά προβλήματα στην κατάσταση των χρωμάτων, που θέλουν στήριξη και συντήρηση.

26. Ο ΑΓΙΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

Αριθμός εισαγωγής: 29/21

Είδος αντικειμένου: Φορητή εικόνα του Αγίου Δημητρίου

27.

Στοιχεία αναγνώρισης

Όνομασία αντικειμένου: Η ΠΑΝΑΓΙΑ Η ΠΑΝΤΟΒΑΣΙΛΙΣΣΑ

Διαστάσεις αντικειμένου: 0,21 x 0,28

Περιγραφή θέματος: Η Παναγία είναι σε μετωπική στάση, κρατά τον Χριστό στην αγκαλιά της κατά τον γνωστό τύπο της Οδηγήτριας. Φορεί πράσινο ιμάτιο που καλύπτει την κεφαλή της, η οποία φέρει βασιλικό διάδημα στολισμένο με πετράδια. Το δεξί χέρι είναι σε στάση συνομιλίας με τον Χριστό. Ο Χριστός ιστορείται σε παιδική ηλικία, φορεί ιμάτιο στην απόχρωση του ροζ, ίδιο με το εσωτερικό του ιματίου της Παναγίας. Το δεξί χέρι είναι σηκωμένο σε ένδειξη λόγου και ευλογίας, ενώ στο αριστερό κρατάει κλειστό βιβλίο μικρού σχήματος. Φέρει βασιλικό διάδημα-μίτρα. Τα φωτοστέφανα και των δύο μορφών είναι καταστόλιστα και φέρουν ακτινωτό διάκοσμο με τσουκάνι, ενώ την εξωτερική διάμετρο κοσμούν αστέρια. Η όλη απεικόνιση του θέματος και η στάση των προσώπων είναι ιστορημένα κατά τα πρότυπα της Παναγίας της Οδηγήτριας, όμως η παρουσία των βασιλικών διαδημάτων και η εικαστική απόδοση της βασιλικής μεγαλοπρέπειας, μέσω των έντονων διακοσμητικών στοιχείων, οδηγούν στο συμπέρασμα ότι πρόκειται για το θέμα της Παναγίας της Παντοβασιλίσης, που ήταν ευρύτερα γνωστό σε Ανατολή και Δύση, κυρίως την εποχή του πρώτου μισού του 20ού αιώνα. Η εικόνα δεν φέρει καμιά επιγραφή ούτε και υπογραφή του ζωγράφου. Αισθητικά θα λέγαμε ότι κινείται στον ρεαλιστικό δυτικό τρόπο ζωγραφικής της εποχής του τέλους του 19ου με αρχές 20ού αιώνα.

Χρονολογία: Δεν φέρει χρονολόγηση.

Όνομα ζωγράφου: Άγνωστος.

Προέλευση: Εικονοφυλάκιο Σμύρνης.

27. ΠΑΝΑΓΙΑ Η ΠΑΝΤΟΒΑΣΙΛΙΣΣΑ

Αριθμός εισαγωγής: 6/21

Είδος αντικειμένου: Φορητή εικόνα της Θεοτόκου
της Παντοβασίλισσας

Γενικές παρατηρήσεις: Γενικά η κατάσταση της εικόνας είναι καλή, με κάποια προβλήματα στην επιφάνεια των χρωμάτων, καθώς και σε μια ρωγμή του ξύλου στην δεξιά πλευρά της εικόνας.

28.

Στοιχεία αναγνώρισης

Όνομασία αντικειμένου:

ΙΗΣΟΥΣ ΧΡΙΣΤΟΣ ΕΠΙ ΘΡΟΝΟΥ ΧΕΡΟΥΒΙΚΟΥ

Διαστάσεις αντικειμένου: 0,30 x 0,42

Περιγραφή θέματος: Ο Χριστός εικονίζεται ως μέγας αρχιερέυς, με αρχιερατικό σάκο σε κοκκινωπή απόχρωση (ροζ) και χρυσή διακόσμηση, έχει τα δυό του χέρια ανοιχτά σε θέση ευλογίας, και κάθεται πάνω σε θρόνο δεσποτικό που τον στηρίζουν αγγελικές δυνάμεις. Είναι ο Δεσπότης Χριστός, επί θρόνου χερουβικού εποχούμενος. Φέρει επίσης χρυσοῦφαντο ωμοφόριο και επιγονάτιο, καθώς και αυτοκρατορική μίτρα. Στις δύο πλευρές του θρόνου ζωγραφίζονται οι κεφαλές του μόσχου και του λέοντος, τα οποία είναι τα σύμβολα των Ευαγγελιστών. Όλος ο θρόνος στηρίζεται από τις μορφές οκτώ αγγελικών δυνάμεων.

Πρόκειται για εικόνα καθαρά βασισμένη σε αναγεννησιακά δυτικά πρότυπα που συνδυάζει το ρεαλιστικό στοιχείο με κλασικό ζωγραφικό τρόπο. Η εικόνα φέρει υπογραφή, κινείται δε στο εικαστικό περιβάλλον του 1895.

Χρονολογία: 1895.

Όνομα ζωγράφου: Μιχαήλ Σεργίου.

Προέλευση: Εικονοφυλάκιο Σμύρνης.

Γενικές παρατηρήσεις: η κατάσταση της εικόνας είναι καλή.

**28. Ο ΙΗΣΟΥΣ ΧΡΙΣΤΟΣ
ΕΠΙ ΘΡΟΝΟΥ ΧΕΡΟΥΒΙΚΟΥ**

Αριθμός εισαγωγής: 2/21

Είδος αντικειμένου: Φορητή εικόνα του Χριστού

29.

Στοιχεία αναγνώρισης

Όνομασία αντικειμένου:

ΕΙΚΟΝΑ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΥ

Διαστάσεις αντικειμένου: 0,26 x 0,38

Περιγραφή θέματος: Στο κέντρο της εικόνας υπάρχει τραπέζι πάνω στο οποίο ακουμπά η Παναγία έχοντας σταυρωμένα τα χέρια της και κεκλιμένη την κεφαλή σε ένδειξη σεβασμού. Απέναντί της ο Αρχάγγελος Γαβριήλ κρατώντας στη δεξιά του κλάδο φοίνικα, ενώ με το αριστερό χέρι δείχνει προς τον ουρανό, απ' όπου κατεβαίνει μία δέσμη φωτός. Η εικόνα έχει κάποιες φθορές, κυρίως στα χρώματα, αλλά γενικά είναι σε καλή κατάσταση.

Χρονολογία: Δεν φέρει χρονολογία.

Όνομα ζωγράφου: Άγνωστος.

Προέλευση: Εικονοφυλάκιο Σμύρνης.

Γενικές παρατηρήσεις: Η γενική κατάσταση της εικόνας είναι καλή, αναμφίβολα ένας καθαρισμός θα συντηρούσε πολύ καλύτερα την εικόνα, κυρίως ως προς τη στερέωση των χρωμάτων.

29. Ο ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ

Αριθμός εισαγωγής: 5/21

Είδος αντικειμένου: Φορητή εικόνα

30.

Στοιχεία αναγνώρισης

Ονομασία αντικειμένου:

ΕΙΚΟΝΑ ΧΡΙΣΤΟΥ ΠΑΝΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ

Διαστάσεις αντικειμένου: 0,61 x 0,80

Περιγραφή θέματος: Η εικόνα κινείται στα γνωστά εικονογραφικά πρότυπα της εποχής του 1900 που επικρατεί και στον άγιο Όρος αλλά και στον υπόλοιπο Ελλαδικό χώρο. Ιστορείται ο Χριστός στον τύπο του Παντοκράτορος, ο οποίος φορεί κόκκινο εσωτερικό ιμάτιο και πράσινο χιτώνα. Με το δεξί χέρι ευλογεί, ενώ με το αριστερό κρατά σφαίρα, τη σφαίρα του κόσμου και της όλης δημιουργίας. Το φωτοστέφανο εξακτινώνεται χωρίς περίγραμμα και καλύπτει το επάνω μέρος της εικόνας με φως. Αισθητικά η εικόνα είναι ένα κλασικό θέμα με τεχνοτροπία δυτικής ζωγραφικής αντίληψης που ήταν καθιερωμένη στον 19^ο και 20^ο αιώνα. Πρόκειται για εικόνα σεβαστών διαστάσεων 60X80εκτοστά και προφανώς θα κοσμούσε κάποιο προσκυνητάρι της Σμύρνης. Υπάρχει επιγραφή Ο ΩΝ γύρω από τη μορφή του Χριστού και στο κάτω μέρος της εικόνας σώζεται η υπογραφή του ζωγράφου. Πρόκειται για τον Ιερομόναχο Άνθιμο, με καταγωγή από τα Βουρλά της Σμύρνης και η εικόνα ιστορήθηκε το 1901. Η υπογραφή αναφέρει: «*ἔργον Ἀνθίμου ἱερομονάχου συζούν γιάννη, Βουρλιώτου, ἔτεσι 1901*».

Χρονολογία: 1901.**Όνομα ζωγράφου:** Άνθιμος ιερομόναχος, Βουρλιώτης.**Προέλευση:** Εικονοφυλάκιο Σμύρνης.**Γενικές παρατηρήσεις:** Η γενική κατάσταση της εικόνας είναι καλή.

30. Ο ΧΡΙΣΤΟΣ ΠΑΝΤΟΚΡΑΤΩΡ

Αριθμός εισαγωγής: 39/21

Είδος αντικειμένου: Φορητή εικόνα

Χριστού Παντοκράτορος

31.

Στοιχεία αναγνώρισης

Ονομασία αντικειμένου:

ΕΙΚΟΝΑ ΑΓΙΟΥ ΜΑΡΚΟΥ ΤΟΥ ΚΩΦΟΥ

Διαστάσεις αντικειμένου: 0,30 x 0,45

Περιγραφή θέματος: Πρόκειται για σύγχρονη εικόνα του 2002 που προφανώς δωρήθηκε στην Μητρόπολη Σμύρνης. Η εικόνα είναι ζωγραφισμένη σε σκαφτό ξύλο και ιστορεί τον άγιο ολόσωμο κρατώντας στο δεξί χέρι του τον σταυρό. Πρόκειται για άγιο που ασκήτεψε και αγίασε με την αρετή του, παρά το ότι ήταν κωφός. Δεν υπάρχουν πληροφορίες για το έτος της ασκήσεώς του. Ο αγιογράφος αντιγράφει τα προσωπογραφικά χαρακτηριστικά μάλλον του Ευαγγελιστού Μάρκου.

Χρονολογία: 2002.

Όνομα ζωγράφου: Ε. Συργιανόγλου.

Προέλευση: Πρόκειται για δέηση του Συλλόγου Κωφών Νομού Ρεθύμνης «Το Αρκάδι». Η εικόνα φαίνεται να ήταν προσφορά του Συλλόγου στον Οικουμενικό Πατριάρχη.

Γενικές παρατηρήσεις: Η κατάσταση της εικόνας χαρακτηρίζεται ως καλή.

31. Ο ΑΓΙΟΣ ΜΑΡΚΟΣ

Αριθμός εισαγωγής: 11/21

Είδος αντικειμένου: Φορητή εικόνα

Αγίου Μάρκου του Κωφού

32.

Στοιχεία αναγνώρισης

Ονομασία αντικειμένου:

ΦΟΡΗΤΟ ΛΑΒΑΡΟ ΤΗΣ ΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ

Διαστάσεις αντικειμένου: 0,29 x 0,40

Περιγραφή θέματος: Το συγκεκριμένο λάβαρο ακολουθεί τον γνωστό τύπο ξύλινων λαβάρων που απαντώνται σε πολλά μέρη. Το εικονογραφικό του θέμα είναι αυτό της Ανάστασης του Κυρίου, ιστορημένο κατά τα δυτικά ζωγραφικά πρότυπα, όπου ο Χριστός εξέρχεται από κιβωτιόσχημο τάφο, τον οποίο φρουρούν τέσσερις στρατιώτες ενδεδυμένοι με τις πανοπλίες τους ή την τυπική αμφίεση. Άλλοι υπνούντες και άλλοι εξαπορούμενοι «πῶς ἀπώλεσαν τηροῦντες τὸν βασιλέα». Ο Χριστός αιρόμενος εις ὕψος με κίνηση προς τα ἄνω, φορεῖ λευκό ιμάτιο περί την οσφύν, ενώ το σώμα του καλύπτει επίσης ερυθρό ιμάτιο, το οποίο ανεμίζοντας δείχνει τη φορά και την ένταση του γεγονότος. Η δεξιά του είναι σε κίνηση προς τα ἄνω, δεδομένου ότι κρατούσε το γνωστό λάβαρο, που συνηθίζεται σε παρόμοιου τύπου εικόνες, το οποίο όμως στην εικόνα αυτή λείπει καθώς έχει καταστραφεί.

Χρονολογία: Το λάβαρο δεν φέρει χρονολόγηση, υπολογίζουμε όμως ότι πρέπει να είναι έργο της περιόδου του 1910 περίπου.

Όνομα ζωγράφου: Δεν φέρει επίσης υπογραφή του ζωγράφου.

Προέλευση: Εικονοφυλάκιο Σμύρνης”.

Γενικές παρατηρήσεις: Στο λάβαρο είναι σπασμένο το δεξί χέρι του Χριστού, αλλά χρειάζεται άμεσα συντήρηση δεδομένου ότι έχει φθορές και κυρίως είναι διάτρητο από σκουλίκι και έντομα.

32. ΛΑΒΑΡΟ ΤΗΣ ΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ

Αριθμός εισαγωγής: 12/21

Είδος αντικειμένου: Λάβαρο της Αναστάσεως του Κυρίου

33.

Στοιχεία αναγνώρισης

Όνομασία αντικειμένου:

ΦΟΡΗΤΗ ΕΙΚΟΝΑ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

Διαστάσεις αντικειμένου: 0,34 x 0,45

Περιγραφή θέματος: Ο Χριστός εικονίζεται μέσα σε ωοειδές μετάλλιο, ενώ στις τέσσερις άκρες της εικόνας ζωγραφίζονται τα σύμβολα των τεσσάρων Ευαγγελιστών. Ο Κύριος ιστορείται με ροζ ιμάτιο και πράσινο χιτώνα. Η μορφή του πλασμένη με απαλά χρώματα με μεγάλα εκφραστικά αμυγδαλωτά μάτια και καλοχτενισμένα μαλλιά. Τεχνοτροπικά θα λέγαμε ότι προσεγγίζει την ρωσική αισθητική, αλλά παρόμοια τεχνοτροπία συναντάμε και στο Άγιο Όρος την ίδια εποχή. Η εικόνα μπορεί να ενταχθεί στο εικαστικό κλίμα της εποχής του 1890 περίπου. Ο τρόπος της γραφής του ΙΣ ΧΡ και του Ο ΩΝ θυμίζουν ακαδημαϊκή ζωγραφική. Πάντως πρόκειται για αξιόλογη εικόνα και ενδιαφέρουσα καλλιτεχνικά.

Χρονολογία: Μπορεί να τοποθετηθεί περί το 1890.

Όνομα ζωγράφου: Άγνωστος.

Προέλευση: Εικονοφυλάκιο Σμύρνης.

Γενικές παρατηρήσεις: Η κατάσταση της εικόνας είναι σχετικά καλή, με ελάχιστες φθορές στα περιγράμματα.

33. Ο ΙΗΣΟΥΣ ΧΡΙΣΤΟΣ

Αριθμός εισαγωγής: 4/21

Είδος αντικειμένου: Εικόνα Χριστού

34.

Στοιχεία αναγνώρισης

Ονομασία αντικειμένου:

ΦΟΡΗΤΗ ΕΙΚΟΝΑ ΑΓΙΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ

Διαστάσεις αντικειμένου: 0,48 x 0,70

Περιγραφή θέματος: Εικόνα μεγάλων διαστάσεων και λογικά θα πρόκειται για εικόνα τέμπλου ή προσκυνηταρίου. Ο άγιος ιστορείται ολόσωμος, με μπλε στιχάριο, πράσινο επιτραχήλιο και ανοιχτόχρωμο κόκκινο φελώνιο, καθώς και λευκό ωμοφόριο. Στην αριστερά κρατεί το Ευαγγέλιο, ενώ με την δεξιά του ευλογεί.

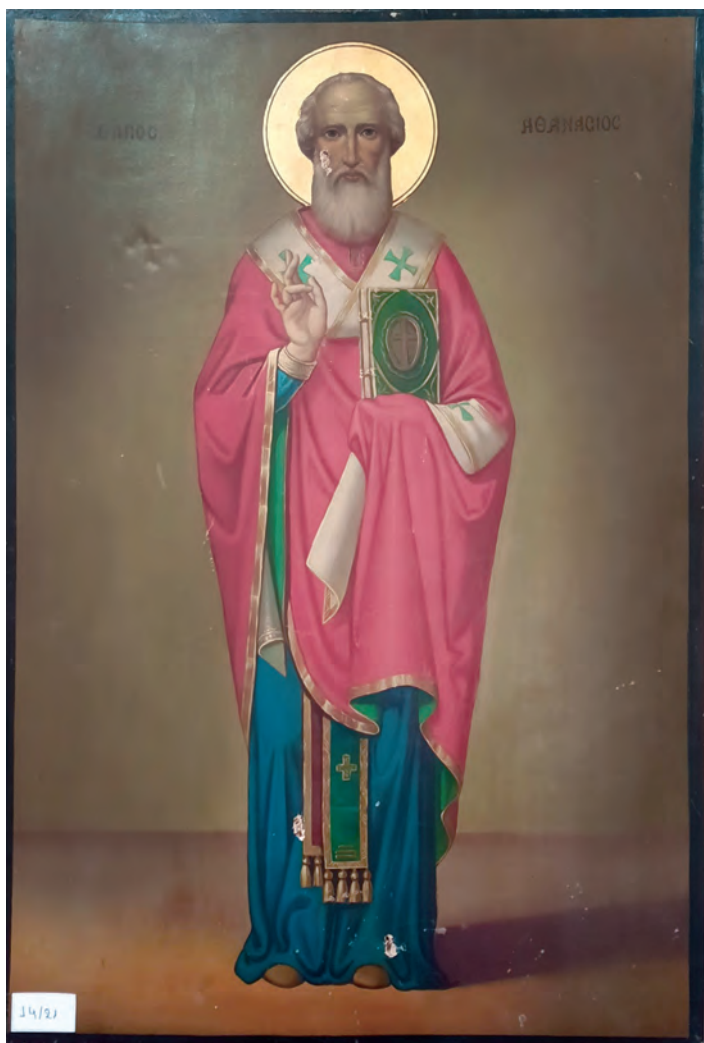
Πρόκειται για πολύ ωραία εικόνα ζωγραφισμένη κατά την ρεαλιστική ζωγραφική αντίληψη, με ωραίο πλάσιμο των χρωμάτων και του προσώπου ιδιαίτερα. Από άποψη τεχνολογίας θα μπορούσαμε να την ταυτίσουμε και με άλλες εικόνες της συλλογής που τοποθετούνται γύρω στο 1900

Χρονολογία: Χωρίς χρονολόγηση.

Όνομα ζωγράφου: Άγνωστος.

Προέλευση: Εικονοφυλάκιο Σμύρνης.

Γενικές παρατηρήσεις: Η κατάσταση θεωρείται καλή.

34. Ο ΑΓΙΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ

Αριθμός εισαγωγής: 14/21

Είδος αντικειμένου: Φορητή εικόνα Αγίου Αθανασίου

35.

Στοιχεία αναγνώρισης

Ονομασία αντικειμένου: Η ΒΑΠΤΙΣΙΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

Διαστάσεις αντικειμένου: 0,27 x 0,35

Περιγραφή θέματος: Η εικόνα ζωγραφίζεται σύμφωνα με τις αισθητικές αρχές της αναγεννησιακής ζωγραφικής αντίληψης. Βουνά, στη μέση κυλά ο Ιορδάνης, στο κέντρο της παράστασης ο Χριστός μέσα στον ποταμό, δέχεται το βάπτισμα του Προδρόμου, ο οποίος έχει το χέρι του «ἐπὶ τὴν ἀκήρατον κορυφὴν τοῦ Δεσπότη». Δεξιά μια ομάδα τριών αγγέλων με σινδόνα στα χέρια περιμένουν να δεχτούν τον βαπτισθέντα Χριστό. Ο Χριστός είναι μέσα στα Ιορδάνεια ύδατα μέχρι το γόνατο και γύρω από τη μέση φέρει ένδυμα. Η παρουσία του Θεού Πατέρα και του Αγίου Πνεύματος σημαίνεται με μία φωτεινή, διπλή, κυκλική δόξα, που στέκει πάνω από την παράσταση και στέλνει φωτεινές ακτίνες στον κόσμο όλο. Η επιγραφή της εικόνας είναι: Η Βάπτισις του Χριστού. Η εικόνα είναι ανυπόγραφη και χωρίς χρονολογία. Όμως τεχνοτροπικά θα μπορούσε να τοποθετηθεί περί το 1900. Πιθανότατα ιστορήθηκε σε κάποιο μοναστήρι της Χίου ή και της Σμύρνης. Τις μορφές των εικονιζομένων προσώπων κοσμούν επάργυρα φωτοστέφανα.

Χρονολογία: Εικάζουμε ότι ανήκει στο 1900 περίπου.

Όνομα ζωγράφου: Άγνωστος.

Προέλευση: Εικονοφυλάκιο Σμύρνης.

Γενικές παρατηρήσεις: Η γενική κατάσταση της εικόνας είναι καλή.

35. Η ΒΑΠΤΙΣΗ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

Αριθμός εισαγωγής: 8/21

Είδος αντικειμένου: Φορητή εικόνα της Βαπτίσεως

36.**Στοιχεία αναγνώρισης****Όνομασία αντικειμένου: Ο ΑΓΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ****Διαστάσεις αντικειμένου: 0,29 x 0,42**

Περιγραφή θέματος: Ο άγιος Γεώργιος ιστορείται ως καβαλάρης ντυμένος με στρατιωτική πανοπλία και με το δόρυ έτοιμο να χτυπάει τον δράκοντα. Πρόκειται για απλή λαϊκή εικόνα, ελαιογραφία, χωρίς πολλές καλλιτεχνικές απαιτήσεις, καθώς συνδυάζει τη λαϊκότητα του θέματος με τη λαϊκή ζωγραφική. Το θέμα είναι ήδη γνωστό στη θρησκευτική ζωγραφική και κινείται στα αισθητικά πλαίσια των αρχών του 20ού αιώνα, όπως μας αποκαλύπτει και η υπογραφή του ζωγράφου: «Δ. Φραντζόπουλος 1921». Είναι λοιπόν μία ακόμη εικόνα που διεσώθη από την καταστροφή του 1922 και αυτό της δίδει ιδιαίτερη συναισθηματική αξία.

Χρονολογία: 1921.

Όνομα ζωγράφου: Δ. Φραντζόπουλος.

Προέλευση: Εικονοφυλάκιο Σμύρνης.

Γενικές παρατηρήσεις: Η εικόνα φέρει μία ρωγμή του ξύλου στη μέση, αλλά γενικά η κατάστασή της είναι καλή, χωρίς άλλες φθορές.

36. Ο ΑΓΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Αριθμός εισαγωγής: 42/21

Είδος αντικειμένου: Εικόνα Αγίου Γεωργίου

37.

Στοιχεία αναγνώρισης

Όνομασία αντικειμένου: Ο ΑΓΙΟΣ ΒΟΥΚΟΛΟΣ

Διαστάσεις αντικειμένου: 0,32 x 0,47

Περιγραφή θέματος: Ο άγιος Βουκόλος, ο αγαπημένος άγιος της Σμύρνης, ιστορείται ολόσωμος ντυμένος με αρχιερατική αμφίεση, φορεί κόκκινο στιχάριο και καστανόχρωμο φελόνιο με λευκό ωμόφορο πάνω σε απαλό πράσινο προπλάσμα. Στο δεξί χέρι κρατάει σταυρό, ενώ στο αριστερό έχει το Ευαγγέλιο που το βαστάει με το φελόνι του, κατά την αρχαία παράδοση, εις ένδειξη σεβασμού. Η εικόνα φέρει ξύλινη σκαλιστή κορνίζα με φθορές.

Στο κάτω αριστερά μέρος της εικόνας διασώζεται το όνομα των δωρητών: « αφιέρωμα Ηλ. Τραβασάρου, εις μνήμην των γονέων του Γεωργίου και Δεσποίνης. 1947», χωρίς άλλη υπογραφή ζωγράφου.

Έχουμε επομένως μία εικόνα που ιστορήθηκε μετά την Καταστροφή, προφανώς σε κάποια φάση ανασυγκρότησης της πνευματικής ζωής της Σμύρνης.

Χρονολογία: 1947.

Όνομα ζωγράφου: Άγνωστος.

Προέλευση: Εικονοφυλάκιο Σμύρνης.

Γενικές παρατηρήσεις: Η κατάσταση της εικόνας καλή.

37. Ο ΑΓΙΟΣ ΒΟΥΚΟΛΟΣ

Αριθμός εισαγωγής: 37/21

Είδος αντικειμένου: Φορητή εικόνα του Αγίου Βουκόλου

38.

Στοιχεία αναγνώρισης

Όνομασία αντικειμένου: EIKONA

Διαστάσεις αντικειμένου: 0,33 x 0,44

Σύντομη περιγραφή: Οι άγιοι Δημήτριος,
Γεώργιος και Νέστωρ

Περιγραφή θέματος: Οι άγιοι Δημήτριος και Γεώργιος εικονίζονται έφιπποι με στρατιωτική ενδυμασία, στο κάτω δε αριστερό μέρος της εικόνας σε κορνίζα σε μικρότερο μέγεθος ιστορείται ο άγιος Νέστωρ κρατώντας στο δεξί χέρι τον σταυρό και στο αριστερό κλωνάρι φοίνικα. Η εικόνα κινείται στα δυτικά - αναγεννησιακά ζωγραφικά πρότυπα της εποχής που έχει φιλοτεχνηθεί. Κυρίαρχο στοιχείο είναι η προσωπογραφική ομοιότητα και των τριών μορφών των αγίων.

Χρονολογία: Θα μπορούσε να χρονολογηθεί στις αρχές του 20ού αιώνα.

Όνομα ζωγράφου: Άγνωστος.

Προέλευση: Εικονοφυλάκιο Σμύρνης.

Γενικές παρατηρήσεις: Η κατάσταση της εικόνας κρίνεται καλή, χωρίς φθορές ή άλλα προβλήματα.

38. ΟΙ ΑΓΙΟΙ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΚΑΙ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Αριθμός εισαγωγής: 18/21

Είδος αντικειμένου: Φορητή εικόνα

39.

Στοιχεία αναγνώρισης

Όνομασία αντικειμένου: ΦΟΡΗΤΗ ΕΙΚΟΝΑ
 ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΝΥΜΦΙΟΥ ΕΠΙ ΞΥΛΟΥ.
 ΕΛΑΙΟΓΡΑΦΙΑ

Διαστάσεις αντικειμένου: 0,45 x 0,60

Σύντομη περιγραφή:

Φορητή ξύλινη εικόνα του Νυμφίου Χριστού

Περιγραφή θέματος: Ο Χριστός ιστορείται σε κατά πρόσωπο στάση με μικρή κλίση προς τα δεξιά του. Φορεί κόκκινη χλαμύδα, φέρει φωτοστέφανο με την επιγραφή Ο ΩΝ. Στα χέρια του, που είναι δεμένα, κρατά καλαμένιο σκήπτρο και έχει επίσης ακάνθινο στέφανο επί της κεφαλής του. Πρόκειται για έργο λαϊκής τεχνοτροπίας, δουλεμένο με ελαιοχρώματα, χωρίς πολλές εικαστικές αξιώσεις, που φανερώνει όχι έμπειρο ζωγράφο. Στο κάτω μέρος της εικόνας υπάρχει επιγραφή που λέει: «Άφιέρωμα Μακρίνης Δανηλίδου», ενώ στο κάτω δεξιό μέρος της εικόνας υπάρχει δυσανάγνωστη επιγραφή που φαίνονται μόνο δύο γράμματα «Μυ» και την ημερομηνία 1955. Προφανώς πρόκειται για εικόνα που ήταν οικογενειακό απόκτημα ανθρώπων που έμειναν ή έζησαν στη Σμύρνη μετά την καταστροφή.

Χρονολογία: Αχρονολόγητη. Μπορεί να τοποθετηθεί περί το 1920.

Όνομα ζωγράφου: Άγνωστος.

Προέλευση: Εικονοφυλάκιο Σμύρνης.

Γενικές παρατηρήσεις: Το ξύλο έχει αρκετές φθορές και μία κάθετη τομή στη μέση. Επίσης το χρώμα έχει αρχίσει να πέφτει σε ορισμένα σημεία. Επιβάλλεται συντήρηση.

39. Ο ΝΥΜΦΙΟΣ

Αριθμός εισαγωγής: 36/21

Είδος αντικειμένου: Φορητή εικόνα του Χριστού Νυμφίου

40.

Στοιχεία αναγνώρισης

Όνομασία αντικειμένου: ΕΙΚΟΝΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ

Διαστάσεις αντικειμένου: 0,58 x 1,14

Περιγραφή θέματος: Ο άγιος εικονίζεται μετωπικός ενδεδυμένος αρχιερατική στολή, πράσινο σκουρόχρωμο στιχάριο και λευκό φαιλόνιο, καθώς επίσης και λευκό, κατά την παράδοση, ωμοφόριο. Με την δεξιά του ευλογεί, ενώ με το αριστερό χέρι κρατεί δερματόδετο Ευαγγέλιο. Εικονίζεται ασκητικός, ασπρογένης και φαλακρίζων. Πάνω από τη μορφή του αγίου, αριστερά, εικονίζεται ο Χριστός σε φωτεινό νέφος, ο οποίος ευλογεί διά της δεξιάς τον άγιο, με το αριστερό δε χέρι κρατεί το Ευαγγέλιο. Στην αντίθετη δεξιά πλευρά εικονίζεται η Παναγία, που φορεί πράσινο μαφόριο και ανοιχτόχρωμο κόκκινο ένδυμα, στις ίδιες αποχρώσεις με τα ενδύματα του Χριστού, και κρατεί στα χέρια ένα ωμοφόριο. Οι μορφές ιστορούνται σε χαμηλούς χρωματικούς τόνους, με την αισθητική παράδοση της περιόδου εκείνης (1900-1920), και εμφανίζει κοινά εικονογραφικά στοιχεία με την τέχνη του Αγίου Όρους αλλά και τις άλλες εικόνες της Μικράς Ασίας, που υπάρχουν στο εικονοφυλάκιο. Η επιγραφή της εικόνας είναι γραμμένη στα Ρωσικά και, προφανώς, αποτελούσε δωρεά Ρώσων χριστιανών που κατοικούσαν στη Σμύρνη. Δεν φέρει υπογραφή ζωγράφου ούτε και ονόματα δωρητών.

Χρονολογία: Χωρίς χρονολογία. Τοποθετείται όμως περί το 1900-1920.

Όνομα ζωγράφου: Άγνωστος.

Προέλευση: Εικονοφυλάκιο Σμύρνης.

Γενικές παρατηρήσεις: Η κατάσταση της εικόνας είναι αρκετά καλή με ελάχιστα προβλήματα στο χρώμα σε κάποια σημεία. Φέρει ξύλινη κορνίζα σε καφέ απόχρωση.

40. Ο ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ

Αριθμός εισαγωγής: 38/21

Είδος αντικειμένου: Φορητή εικόνα
του Αγίου Νικολάου σε κορνίζα

41.

Στοιχεία αναγνώρισης

Όνομασία αντικειμένου: ΕΙΚΟΝΑ ΑΓΙΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ

Διαστάσεις αντικειμένου: 0,30 x 0,42

Περιγραφή θέματος: Είναι μία σύγχρονη εικόνα του 20ού αιώνα, που προφανώς δωρήθηκε στη Μητρόπολη Σμύρνης. Είναι μία εικόνα αντίγραφο του αντίστοιχου έργου της σειράς των εικόνων που εξέδωσε ο αγιογραφικός οίκος των Παχωμαίων. Ο άγιος ιστορείται με πολυσταύριο φελώνιο και πράσινο ωμόφορο. Κρατεί στην αριστερά του το Ευαγγέλιο, ενώ με την δεξιά ευλογεί.

Χρονολογία: 20ός αιώνας.

Όνομα ζωγράφου: Άγνωστος.

Προέλευση: Εικονοφυλάκιο Σμύρνης.

Γενικές παρατηρήσεις: Η κατάσταση της εικόνα καλή.

41. Ο ΑΓΙΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ

Αριθμός εισαγωγής: 10/21

Είδος αντικειμένου: Εικόνα του Αγίου Αθανασίου
του Μεγάλου

42.

Στοιχεία αναγνώρισης

Όνομασία αντικειμένου:

ΕΙΚΟΝΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ

Διαστάσεις αντικειμένου: 0,30 x 0,40

Περιγραφή θέματος: Πρόκειται για νεώτερη εικόνα του 21ου αιώνα, προφανώς δωρεά Ρώσων Χριστιανών της Σμύρνης. Ο άγιος εικονίζεται στον γνωστό εικονογραφικό τύπο του αγίου Ιωάννου του Θεολόγου και αντιγράφει γνωστά βυζαντινά πρότυπα. Ο άγιος εικονίζεται κρατώντας ανεπτυγμένο ειλητάριο, ενώ στο πάνω δεξιά μέρος ιστορείται το χέρι του Θεού σε στάση ευλογίας. Η επιγραφή της εικόνας είναι στη ρωσική γλώσσα, όπως και το κείμενο του ειληταρίου.

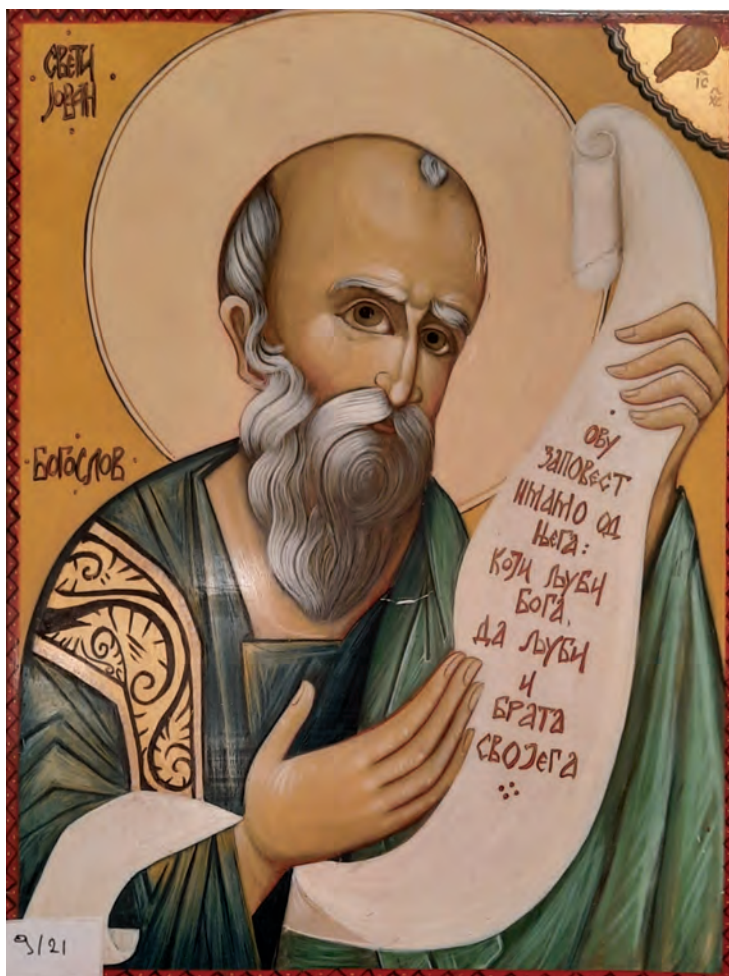
Χρονολογία: 21ος αιώνας.

Όνομα ζωγράφου: Άγνωστος.

Προέλευση: Εικονοφυλάκιο Σμύρνης.

Γενικές παρατηρήσεις: Η εικόνα είναι σε καλή κατάσταση.

42. Ο ΑΓΙΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ Ο ΘΕΟΛΟΓΟΣ

Αριθμός εισαγωγής: 9/21

Είδος αντικειμένου: Φορητή εικόνα του Αγίου Ιωάννου
του Θεολόγου